

ISBN

ISBN: 978-625-6137-44-8

Yazar

Mustafa PETEK

Redaksiyon

Beyza YAZGAN

Dizgi - Tasarım

Çanta Yayıncılık Tasarım Atölyesi

Baskı Yeri

ÇANTA®
YAYINCILIK A.Ş.

Bahçekapı Mahallesi
2465. Sokak 8/A Şaşmaz
Etimesgut/ANKARA
Tel: 0312 330 19 19 (Pbx)

© Copyright

Bu soruların her hakkı ÇANTA
Yayıncılık AŞ'ye aittir.
Hangi amaçla olursa olsun; tamamının
veya bir kısmının kopya edilmesi,
fotoğraflarının çekilmesi, herhangi bir
yolla çoğaltılması ya da kullanılması,
yayımlanması yayınevini yazılı izni
olmadan yapılamaz.

Sevgili öğrencilerimiz;

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kapsamında, MEB'in son dönemlerde hazırlamış olduğu sınav sorularını analiz ettiğimizde; soruların öğrendiğimiz bilgileri transfer etme, konular arasında neden-sonuç bağlantısı kurma ve okuduğumuzu anlayıp yorumlama tarzında kazanımlar ölçtüğünü görmekteyiz. Öğrencilerimizin hedeflerine en isabetli şekilde ilerlemeleri için hazırlamış olduğumuz bu eserde; bilgilerin zengin görsel içerik ile harmanlandığını, sade ve akıcı bir dille konuların anlatıldığını ve öğrencilerimizin yorum yapma yeteneklerine destek olunduğunu göreceksiniz.

Güncel Müfredatı Tümüyle Yansıtan Kitabımızın Bölümleri:

Kitabımız, MEB kazanımları doğrultusunda, öğrenme sürecinizi en verimli hâle getirmek için özel olarak tasarlandı. Her bir bölüm, sizi adım adım başarıya taşıyacak şekilde planlandı.

■ **LGS'de T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Soruları Nasıl Çözülür?:**

Her ünitenin başında yer alan bu bölüm size sınav soruları konusunda önemli taktikler verecek, soruların çözümünde kolaylaştırıcı bir yöntem sunacaktır.

■ **Kavramlar Tablosu:** Her konunun başında yer alan bu bölümde, öğreneceğiniz tüm temel kavramların anlamlarını bulacaksınız. Bu sayede, yeni konulara başlamadan önce sağlam bir altyapı oluşturacak ve konuya hazır olacaksınız.

■ **Öğreten Konu Özetleri Bölümü:** Konunun en can alıcı noktalarını basit, anlaşılır ve yorum odaklı şekilde anlattığımız bu bölümle tüm konulara hâkim olacaksınız.

■ **Pekiştiren Etkinlikler Bölümü:** Öğrendiğiniz konuları pekiştirmeniz için çeşitli ölçme araçlarını kullanarak etkinlikler hazırladık. Bu bölüm, bilgilerinizi kalıcı hâle getirmenize yardımcı olacak.

■ **Öğrenme Alanı Değerlendirme Sınavları Bölümü:** Bir öğrenme alanını (üniteyi) tamamladıktan sonra, o alana ait tüm bilgilerinizi bir arada değerlendirebileceğiniz genel sınavlar sizleri bekliyor.

■ **Açık Uçlu Sorular Bölümü:** Bu bölümde yorum yapma becerilerinizi geliştirecek ve eleştirel düşünmeyi teşvik edecek açık uçlu sorulara yer verdik. Bu sorularla özellikle okullarınızdaki "Açık Uçlu Yazılı Sınavlarına" hazır olacaksınız.

Kıymetli öğrencilerimiz; bu defterle birlikte çıktığınız öğrenme yolculuğunda, geleceğe güvenle bakmanızı sağlayacak bilgi ve becerilerle donanacağınıza inanıyor, hepimize başarılar diliyorum.

Mustafa PETEK
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

İSTİKLAL MARŞI

Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak,
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilal!
Kahraman ırkıma bir gül; ne bu şiddet, bu celal?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helal...
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım,
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım.
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım,
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın,
Şiper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana vadettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak" diyerek geçme, tanı,
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır atanı,
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak, toprağı sıksan şüheda.
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Hüda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne namahrem eli.
Bu ezanlar, ki şehadetleri dinin temeli,
Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecdile bin secde eder, varsa taşım,
Her cerihamdan, İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruhumücerret gibi yerden naaşım,
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilal!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helal.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlal.
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklal.

Mehmet Akif ERSOY

İçindekiler

ÜNİTE-1

Bir Kahraman Doğuyor	3
Öğrenme Alanı Değerlendirme Sınavı	35
Açık Uçlu Sorular	39

ÜNİTE-2

Millî Uyanış: Bağımsızlık Yolunda	
Atılan Adımlar	41
Öğrenme Alanı Değerlendirme Sınavı	92
Açık Uçlu Sorular	96

ÜNİTE-3

Millî Bir Destan: Ya İstiklal Ya Ölüm!	99
Öğrenme Alanı Değerlendirme Sınavı	131
Açık Uçlu Sorular	134

ÜNİTE-4

Atatürkçülük ve Çağdaşlaşan Türkiye..	137
Öğrenme Alanı Değerlendirme Sınavı.....	177
Açık Uçlu Sorular	181

ÜNİTE-5

Demokratikleşme Çabaları.....	183
Öğrenme Alanı Değerlendirme Sınavı	193
Açık Uçlu Sorular	195

ÜNİTE-6

Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası.....	197
Öğrenme Alanı Değerlendirme Sınavı	213
Açık Uçlu Sorular	215

ÜNİTE-7

Atatürk'ün Ölümü ve Sonrası	217
Öğrenme Alanı Değerlendirme Sınavı	229
Açık Uçlu Sorular	231

ÜNİTE

1

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

KONU LİSTESİ

NO.	KONU ADI	BİTİRDİM
1.	Güçlü Avrupa'nın Doğuşu ve Osmanlı Devleti	
2.	Mustafa Kemal'in Çocukluk ve Eğitim Hayatı	
3.	Mustafa Kemal'in Fikir Hayatı	
4.	Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı	

ÖĞRENME ÇIKTILARI

- Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.
- Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.
- Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.
- Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirir.

"Vatanın müdafaasında faal vazifelerden daha mühim ve yüce bir vazife olamaz."

1

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK SORULARI NASIL ÇÖZÜLÜR?

“ALAN BELİRTEN SORULAR”

1

Bu tip soruları doğru yanıtlamak için metinde verilen açıklamanın hangi alanla bağlantılı olduğunu bulmanız gerekiyor.

Sanayi İnkılabı ile birlikte buhar gücüyle çalışan lokomotifler ve çelik gemiler yapıldı. Fabrikalarda çalışan işçi sınıfının nüfusu arttı. Kırdan kente göçle sanayi kentlerinin nüfusu çoğaldı ve sanayi kentleri kuruldu. Aynı zamanda sömürgeci ülkeler arasında rekabet ve sömürge savaşları başladı.

Verilen metinde Sanayi İnkılabı'nın hangi alandaki etkisine değinilmemiştir?

- A) Ekonomi   B) Toplumsal   C) Siyasi   D) Dinî

2

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi kapsamında siyasi, ekonomik, toplumsal, hukuki, eğitim, sanat ve edebiyat gibi alanların anlamlarını bilmeli ve metinle bağlantı kurmalısınız. Metnin hangi alandan bahsettiği çıkarımını yaptığınızda şıkkı işaretleyebilirsiniz.

“Alan Belirten” Kavramları Öğrenelim

- Metinde okuldan (rüştiye, idadi vb.) derslerden, öğretmenden, okuma-yazmadan, maarif kelimesinden vb. bahsediliyorsa seçeneklerde “**eğitim**” faktörü,
- Metinde ticaretten, paradan, maliyeden, iktisattan, kapitülasyonlardan, üretimden, sanayiden vb. bahsediliyorsa “**ekonomi**” faktörünü seçeneklerde aramalıyız.
- Parçada ülke yönetiminden, rejimden, yönetim biçiminden, siyasi partilerden, diplomasiden, antlaşmalardan vb. bahsediliyorsa “**siyasi**” faktörü,
- Parçada savaştan, silahtan, savunmadan, ordudan, emir-komuta zincirinden vb. bahsediliyorsa “**askerî**” faktörü,
- Parçada yasadan, kanundan, anayasadan, mahkemeden, yargıdan vb. bahsediliyorsa “**hukuki**” faktörü aramalıyız.
- Metinde anlatılanlar; liman, demir yolu, kara yolu vb. kavramlardan bahsediliyorsa “**ulaşım**” faktörü,
- Metinde gelenek-görenekten, dinî inanıştan, kitap, dergi ve gazeteden bahsediliyorsa “**kültürel**” faktörü,
- Metinde çok uluslu yapıdan, farklı etnik özelliklere sahip insanlardan, savaşlardan sonra yaşanan göçlerden bahsediliyorsa “**toplumsal**” (**sosyal**) faktörü aramalıyız.
- Parçada anlatılanlar; savaşların şiir, roman, hikâye, anı gibi eserlere yansımalarından bahsediliyorsa seçeneklerde “**edebiyat**” kavramını işaretlemeliyiz.

Güçlü Avrupa'nın Doğuşu ve Osmanlı Devleti

Konu Kavramlar Sözlüğü

KAVRAM	AÇIKLAMA	😊
Fransız İhtilali	Fransız halkının mevcut düzeni değiştirmek için harekete geçmesi ile Fransa'daki krallığın devrilip yerine cumhuriyetin kurulması olayı.	
Düyun-u Umumiye İdaresi	Osmanlı Devleti'nden alacaklarını tahsil etmek isteyen Avrupalı devletler tarafından 1881 yılında kurulan uluslararası tahsil heyeti (Genel Borçlar İdaresi).	
İmparatorluk	Çeşitli milletlerden kimseleri barındıran çok uluslu devlet.	
Kozmopolit Yapı	Çeşitli uluslardan, ırklardan ve kültürlerden kimseleri içinde barındıran toplumsal yapı.	
Meşrutiyet	Monarşiyle yönetilen bir devlette hükümdarın yanı sıra hükümdarın yetkilerinin bir kısmını devrettiği halkı temsil eden meclisin bulunduğu yönetim şekli.	
Kanun-ı Esasi	23 Aralık 1876'da ilan edilen Osmanlı Devleti'nin ilk anayasası.	
İslamcılık	Müslümanların Osmanlı halifesinin liderliğinde tek bir çatı altında birleşmesini savunan fikir akımıdır.	
Gayrimüslim	Müslüman olmayan kimse, Osmanlı'da azınlıklara verilen isim.	
Batıcılık	Osmanlı Devleti'nin yıkılmasını önlemek ve devleti geri kalmışlıktan kurtarmak için Avrupa'nın bilim, teknik ve yönetim anlayışının benimsenmesi gerektiğini savunan fikir akımıdır.	
Diplomasi	Yabancı bir ülkede ve uluslararası toplantılarda ülkesini temsil etme işi ve sanatı.	
Azınlık	Bir ülkede hâkim milletten soy ve inanç yönüyle ayrılan, diğerlerine göre sayıca az bulunan topluluk.	
Aydınlanma Çağı	Avrupa'da 18. yüzyılda gelişen, önceki dönemlerin dogmaları ve ideolojilerinden uzak, özgür ve akılcı düşünceyi temsil eden döneme verilen ad.	

UNUTMAYALIM

Coğrafi Keşiflerle birlikte **Akdeniz** ticaret yollarının önemini kaybetmesi, Osmanlı Devleti'ni **ekonomik** (iktisadi) açıdan **olumsuz** etkilemiş ve devletin **gelir kaybına** uğramasına sebep olmuştur.

ŞURUP BİLGİ

Avrupa orduları karşısında alınan yenilgiler ve toprak kayıpları, Osmanlı Devleti'ni Avrupa'da **askerî alanda** meydana gelen gelişmeleri izlemeye yöneltti. Osmanlı Devleti zamanla eğitimden devlet yönetimine kadar birçok alanda **Avrupa'yı** örnek almaya başladı.

NOTLARIM

Güçlü Avrupa'nın Doğuşu ve Osmanlı Devleti

15. yüzyıldan itibaren Avrupa'da yaşanan bazı gelişmeler şunlardır:

Coğrafi Keşifler

- Coğrafi Keşifler sonucu Avrupalılar tarafından **yeni kıtalar** ve **ticaret yolları** bulundu.
- Keşfedilen bu yerlerden Avrupa'ya bol miktarda altın ve gümüş madeni taşındı. (**Sömürgecilik**)
- Sermaye (para) birikimine sahip olan Avrupalı devletlerin ekonomisi gelişti.

Macellan

Rönesans

- Avrupa'da Rönesans hareketi ile **bilimde, güzel sanatlar-da, edebiyatta** ve **düşünce** alanında önemli gelişmeler yaşandı.
- Tüm bu gelişmelere paralel olarak **kilisenin otoritesi** sarsıldı ve kiliseye duyulan **güven** azaldı.
- **Özgür** ve **bilimsel düşüncenin** yolu açıldı. Avrupa'da bilgi birikimi elde edildi.

Leonardo da Vinci

Reform

- **Skolastik düşüncenin** sorgulanmaya başlanmasıyla Katolik Kilisesi etkisini kaybetmeye başladı.
- Eğitim, bilim, düşünce ve sanat hayatında **kilise baskısı** azaldı.
- Aklın ve bilimin rehber edinildiği reform hareketleri ile Avrupalılar hızla gelişmeye başladılar.

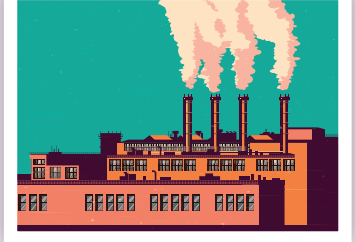
Martin Luther

! Aydınlanma Çağı'nın bilim insanları ve düşünürleri, Avrupa'da **bilim** ve **teknolojinin** gelişmesine önemli katkılar yaptılar.

! Ayrıca devlet yönetimi ve toplum yapısındaki **adaletsizlikleri** eleştiren yazılarıyla toplumlara etkilediler. **Özgürlük, eşitlik, laiklik, insan hakları, demokrasi** ve adalet gibi düşüncelerin yayılmasını sağladılar.

Sanayi İnkılabı

- Buhar gücünün ve çeşitli teknolojik buluşların kullanılması ile üretimde insan ve hayvan gücünün yerini makineler almaya başladı. İnsan ve hayvan gücüne dayalı üretim tarzından makine gücüne dayalı üretim tarzına geçilmesine “**Sanayi İnkılabı**” denilmiştir.
- İlk defa **İngiltere**'de ortaya çıkmıştır. Sanayi İnkılabı ile birlikte Avrupalılar, bilim ve teknolojiye oldukça ilerlediler. Ancak **Osmanlı Devleti**, Avrupa'daki bu gelişmeleri takip edemedi.

Sanayi İnkılabı ve fabrikalar

SANAYİ İNKILABI'NIN OSMANLI DEVLETİ'NE ETKİLERİ

Avrupalı devletler ürettikleri ürünleri **kapitülasyonlar** sayesinde **düşük gümrük vergileriyle** Osmanlı ülkesine kolaylıkla **ihraç** ettiler. Osmanlı pazarları Avrupa'dan gelen **maliyeti düşük** sanayi ürünleriyle doldu.

Kapitülasyon: Osmanlı Devleti'nin, yabancı devletlere ekonomik, hukuki ve sosyal alanlarda tanıdığı ayrıcalıklardır.

YORUMLUYORUM

Osmanlı Devleti âdeta “**uluslararası açık pazar**”a dönüşerek, Avrupalı devletlerin ekonomik çıkarlarına hizmet eden bir yapıya bürünmüştür.

Osmanlı esnaf ve zanaatkârları, Avrupalı üreticilerle **rekabet (yarış)** edemediler. Bu durum zamanla **el tezgâhlarının** ve **küçük atölyelerin** kapanmasına neden oldu.

YORUMLUYORUM

El tezgâhlarının bulunduğu atölyelerin kapanmasıyla işsizlik ortaya çıkmış, **yerli üretim** büyük zarar görmüş, ekonomik alanda **dışa bağımlılık** artmıştır.

- ✿ Osmanlı Devleti ekonomik sıkıntıları aşmak için Avrupalı devletlerden yüksek faizle borç almaya başladı. Fakat aldığı dış borçları ödeyemez hâle geldi. Bunun üzerine alacaklı devletler **1881'de Düyun-u Umumiye** (Genel Borçlar İdaresi) adında uluslararası bir teşkilat kurdular.

YORUMLUYORUM

Dış Borçların ödenememesi sonrası Düyun-u Umumiye teşkilatının kurulması Osmanlı Devleti'nin **maliyesinin (hazinesinin)** yabancı devletlerin **denetimi altına girdiğini**, devletin **iç işlerine müdahale edildiğini** ve Osmanlı'nın **ekonomik bağımsızlığını** kaybettiğini gösterir.

UNUTMAYALIM

Düyun-u Umumiye İdaresi kurulduktan sonra Osmanlı Devleti'nin gümrük gelirleri ile **tuz, ipek** ve **tütün** satışından elde ettiği düzenli gelirleri Avrupalı devletlerin kontrolüne geçti. (Bu durum bağımsız devlet anlayışına aykırıdır.)

NOTLARIM

Güçlü Avrupa'nın Doğuşu ve Osmanlı Devleti

Fransız İhtilali

- 18. yüzyılın sonuna kadar mutlak monarşi ile yönetilen Fransa'da kral, soylular ve ruhban sınıfı **ayrıcalıklara** sahipken halk **ağır vergiler** altında eziliyordu.
- **Ekonomik kriz** ve **Amerika** ile **İngiltere**'deki demokratik gelişmeler Fransız halkını etkiledi.
- Aydınlanma Çağı'nın düşünürleri de **özgürlük** ve **insan hakları** fikirleriyle halkı bilinçlendirdi.
- **1789**'da Bastille Baskını ile başlayan isyan sonucu "**İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi**" okundu ve Fransa'da 1792'de cumhuriyet ilan edildi.

Fransız İhtilali

ŞURUP BİLGİ

Fransız İhtilali'nin ortaya çıkardığı ulus devlet anlayışı, **üç kıtada toprakları** olan ve **farklı milletleri** içerisinde barındıran **Osmanlı Devleti**'ni derinden etkilemiştir. Özellikle **Balkanlar**'da yaşayan Hristiyan topluluklar (azınlıklar) devlete karşı ayaklanmışlardır.

FRANSIZ İHTİLALİ'NİN OSMANLI DEVLETİ'NE ETKİLERİ

Fransız İhtilali'yle birlikte **hürriyet, eşitlik, adalet** ve **milliyetçilik** gibi fikirler dünyaya yayılmıştır.

YORUMLUYORUM

Fransız İhtilali sonrası ortaya çıkan düşüncelerin dünyaya yayılması bu fikirlerin **evrensel boyuta** ulaştığını gösterir.

Fransız İhtilali'yle ortaya çıkan **milliyetçilik** fikri, her milletin **kendi bağımsız devletini** kurmasını öngörüyordu. Bu durum "**çok uluslu**" yapıya sahip devletleri olumsuz etkilemiştir.

Bazı Avrupalı devletlerin kışkırtmasıyla Osmanlı Devleti içerisinde bulunan **Sırp, Rum, Bulgar** gibi uluslar Osmanlıya karşı ayaklanmışlar ve bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir.

YORUMLUYORUM

Bünyesinde Sırp, Rum, Bulgar gibi ulusların bulunması Osmanlı Devleti'nin **çok uluslu** (milletli) bir toplumsal yapıya sahip olduğunu gösterir.

Osmanlı yöneticileri; **azınlıkların isyanları** karşısında, milliyetçilik akımının etkisini ortadan kaldırmak ve bağımsızlık hareketlerini engellemek amacıyla çeşitli tedbirler almışlardır. (**Tanzimat** ve **Islahat Fermanları** gibi)

NOTLARIM

ETKİNLİK-1

Aşağıda verilen açıklamalara ait kavramları “✓” sembolü ile işaretleyiniz.

1 İnsan ve hayvan gücüne dayalı üretim tarzından makine gücüne dayalı üretim tarzına geçilmiştir.

Sanayi İnkılabı

Fransız İhtilali

2 Yeniden doğuş anlamına gelen bu dönemde Avrupa’da bilim, sanat ve edebiyat alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır.

Reform

Rönesans

3 Avrupa ülkelerinin yeni yerler ve yeni ticaret yolları bulmak, Hindistan’a deniz yoluyla ulaşmak gibi amaçlar için yaptıkları faaliyetlerdir.

Coğrafi Keşifler

Sanayi İnkılabı

4 Avrupa’da halk hareketiyle monarşinin yıkılarak, yerine cumhuriyetin kurulduğu gelişmedir.

Sanayi İnkılabı

Fransız İhtilali

5 Avrupa ülkelerinde Katolik Kilisesinin otoritesine ve dinsel anlayışına karşı yapılmış hareketlere verilen isimdir.

Rönesans

Reform

6 Avrupa’da önceki dönemlerin ön yargılarından uzak bilgiye dayalı özgür ve akılcı düşüncüyü temsil eden dönemdir.

Aydınlanma Çağı

Orta Çağ

ETKİNLİK-2

Verilen bilgiler doğrultusunda yapılan yorumlardan doğru olanları “✓” sembolü ile işaretleyiniz.

1. Avrupalı devletler ürettikleri ürünleri kapitülasyonlar sayesinde düşük gümrük vergileriyle Osmanlı ülkesine kolaylıkla ihraç ettiler. Böylece Osmanlı pazarları Avrupa’dan gelen maliyeti düşük sanayi ürünleriyle doldu.

a. Osmanlı Devleti âdetâ ululararası açık bir pazara dönüşmüştür.

b. Osmanlı Devleti’nde ihracat (dış satım) oranı artmıştır.

2. Osmanlı Devleti içerisinde bulunan Sırp, Rum, Bulgar gibi uluslar Fransız İhtilali’nin yaydığı milliyetçilik fikri doğrultusunda Osmanlıya karşı ayaklanmışlardır.

a. Osmanlı Devleti dış müdahale ve etkilere rağmen toplumsal bütünlüğünü korumuştur.

b. Osmanlı Devleti’nde toplumsal huzuru bozacak gelişmeler yaşanmıştır.

ŞURUP BİLGİ

Tanzimat Fermanı'nın yayımlanması, din ve mezhep ayrımcılığını ortadan kaldırmak, **hukuksal eşitliği** sağlamak istenildiğini gösterir. Böylece azınlıkların **devlete bağlılığının** artırılması hedeflenmiştir.

II. Abdülhamit

UNUTMAYALIM

Osmanlı Devleti'nde yapılan tüm bu çalışmalarla; **azınlıkların devlete bağlılığının artırılması ayrılıkçı düşüncelerin önüne geçilmesi** ve yabancı devletlerin **iç işlerimize karışmalarının engellenmesi** amaçlanmıştır.

Osmanlı Devleti'nde Demokratikleşme Hareketi

Osmanlı aydınları ve devlet adamları, ülkede yaşanan **olumsuz** gelişmeler üzerine **devletin birliğini** muhafaza edebilmek ve gayrimüslim halkın **ayrılıkçı düşüncelerinin** önüne geçebilmek için birtakım fikirler öne sürdüler. Padişahlar ise fermanlar yayımladılar.

Tanzimat Fermanı (1839)

Fermana göre,

- ✓ Herkes kanun önünde eşit olacaktır.
- ✓ Her gücün üstünde kanun gücünün olduğu kabul edilecektir.
- ✓ Halkın can, mal ve namus güvenliği sağlanacaktır.
- ✓ Mahkemeler herkese açık olacak, hiç kimse yargılanmadan cezalandırılmayacaktır.
- ✓ Vergi herkesin gelirine göre alınacaktır.

YORUMLUYORUM

- Tanzimat Fermanı ile hukukun üstünlüğü ilkesi kabul edilmiştir.
- Devlet vatandaşlarını koruma sorumluluğunu üstlenmiştir.
- Mahkemelerde şeffaflık anlayışı benimsenmiştir.
- Vergide adalet ilkesi kabul edilmiştir.

Islahat Fermanı (1856)

- ✓ **Gayrimüslimlerin de Müslümanlar ile eşit muamele** görmesi ilkesini getirmiştir.
- ✓ Azınlıklar devlet memuru olabilecek. (İdari alan)
- ✓ Azınlıklar kilise, okul ve yurt açabilecekler. (Dini ve eğitim alanları)
- ✓ Azınlıklar ve Yabancı devletler şirket ve banka kurabilecekler. (Ekonomi alanı)
- ✓ Azınlıklara yönelik hakaret içeren sözler sarf edilmeyecek. (Toplumsal alan)
- ✓ Haraç ve cizye şartı kaldırılacak. (Ekonomi alanı)
- ✓ Azınlıklar da ordu hizmetine alınacaklar. (Askerî alan)

Meşrutiyet'in İlanı (1876)

Jön Türklere (Genç Osmanlılar) göre **azınlık isyanlarının** önlenmesi için bir anayasa hazırlanmalı, meclis açılmalı, mecliste azınlıklara da temsil hakkı verilmeliydi. Padişah II. Abdülhamit bu düşüncüyü kabul etti ve halk **ilk kez** yönetime katıldı. **Kanun-ı Esasi** ile Türk tarihinde ilk defa **anayasal düzene** geçilmiş oldu. Bu yeni dönem, Osmanlı tarihinde "**Meşrutiyet Dönemi**" olarak adlandırılır.

YORUMLUYORUM

Jön Türkler (Genç Osmanlılar) ülkedeki sorunların çözümü için "**Yönetim Sisteminde**" değişim yaşanması gerektiğini savunmuştur. Kanun-ı Esasi ile **anayasal sisteme** geçilerek "**Yönetim Anlayışı**" değişmiştir.

ETKİNLİK-3

Tanzimat Fermanı'ndaki maddelerden hareketle yapılan yorumları doğru veya yanlış şeklinde değerlendiriniz.

Tanzimat Fermanı (1839)

- 1 Herkes kanun önünde eşit olacaktır.
- 2 Mahkemeler herkese açık olacak, hiç kimse yargılanmadan cezalandırılmayacaktır.
- 3 Vergi herkesin gelirine göre alınacaktır.

a. Vergide adalet ilkesi kabul edilmiştir.

b. Yargıda şeffaflık anlayışı benimsenmiştir.

c. Toplumda ayrıcalıklı bir kesim oluşturulmuştur.

d. Bütün vatandaşların yasalar önünde denk olduğu vurgulanmıştır.

ETKİNLİK-4

Aşağıda verilen metinden hareketle Jön Türklerin ülkenin kurtuluşu için önem verdiği kavramları "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

Azınlıkların devlete bağlılığını artırmak ve devletin dağılmasını önlemek için Avrupa'da olduğu gibi bir anayasa hazırlanmalı, meclis açılmalıdır. Açılacak mecliste Müslüman ve Türklere verilen temsil hakkı azınlıklara da verilmeli, padişah ülkeyi bu meclisle birlikte yönetmelidir.

Millî egemenlik

a

Eşitlik

b

Mutlak monarşi

c

Anayasal yönetim

d

ETKİNLİK-5

Aşağıda verilen açıklamalarla fikir akımlarını doğru şekilde eşleştiriniz.

1

Osmanlı Devleti'nde yaşayan halkın tamamı din, dil ve etnik yapısı dikkate alınmadan aynı haklara sahip olmalıdır.

2

Osmanlı Devleti yönetim, hukuki ve toplumsal alanlarda Avrupa devletleri gibi modern bir devlet olmalıdır.

3

Devleti kurtarmak için hangi milletten olursa olsun bütün Müslümanlar halifenin etrafında toplanmalıdır.

İslamcılık

Osmanlıcılık

Türkçülük

Batıcılık

Mustafa Kemal'in Çocukluk ve Eğitim Hayatı

Konu Kavramlar Sözlüğü

KAVRAM	AÇIKLAMA	
Rüştiye	Osmanlı Devleti'nde ortaokul derecesinde eğitim veren kurum.	
Mülkiye Mektebi	Siyasal bilgiler okulu, idare memuru yetiştirmek üzere kurulmuş olan okul.	
Çok Uluslu Yapı	Çeşitli milletlerden kimseleri barındıran devlet, imparatorluk.	
Kozmopolit Yapı	Farklı ulusları, farklı kültürleri içerisinde barındırma durumu.	
Hitabet	Etkili söz söyleme (konuşma) sanatı.	
Kurmay	Harp akademilerine girerek eğitimlerini başarıyla bitirmiş subay.	
İdealist	Amaç ve ülkülerine (ideallerine) güçlü bir inançla bağlı olan, bu hedeflere ulaşmak için çalışan kişidir.	
Müfredat	Bir okulda veya derste öğretilmesi planlanan konuların, kazanımların ve etkinliklerin tümünü kapsayan eğitim programıdır.	
Kültür Çatışması	Aynı toplum içindeki grupların değer, inanç ve yaşam biçimlerinin birbirine uymaması sonucu ortaya çıkan anlaşmazlık.	
Diplomasi	Yabancı bir ülkede ve uluslararası toplantılarda ülkesini temsil etme işi ve sanatı.	
Sosyal Çevre	Bir insanın yaşadığı toplumda etkileşimde bulunduğu kişiler ve grupların tümüdür.	
Medrese	Osmanlı Devleti ve daha önceki İslam devletlerinde, özellikle dinî eğitim verilen okuldur.	

UNUTMAYALIM

Aile hayatına büyük önem veren ve ilk ilhamını ailesinden aldığını sık sık dile getiren **Mustafa Kemal**, birçok konuşmasında bireylerin yetişmesinde **ailenin önemine** vurgu yapmıştır.

Mustafa Kemal'in Çocukluk ve Eğitim Hayatı

- ✿ Mustafa Kemal, **1881** yılında, o zamanlar bir Osmanlı kenti olan **Selânik**'te doğmuştur.
- ✿ Selânik, günümüzde Yunanistan sınırları içinde yer almaktadır.
- ✿ Mustafa Kemal'in babası **Ali Rıza Efendi**, annesi **Zübeyde Hanım**'dır.
- ✿ Anne ve baba tarafı **Anadolu**'dan **Rumeli**'ye (Balkanlar) göç eden **Türkmen** ailelerindedir.
- ✿ Bu göç, o dönemde Osmanlı Devleti'nin uyguladığı iskân politikası ile gerçekleşmiştir.

- ★ Zübeyde Hanım, zeki, sağlam karakterli, **gelenek** ve **göreneklerine** bağlı bir hanımefendiydi.
- ★ Ali Rıza Efendi eşi ile benzer özellikler taşımasının yanında **yeniliklere daha açık** bir beyefendiydi.
- ★ Mustafa **sevgi**, **saygı** ve **dayanışma** duygularının hâkim olduğu bir aile ortamında yetişti.
- ★ Anne ve babasının farklı özellikleri Mustafa Kemal'in hem **yeniliklere açık** hem de **gelenek** ve **görenekleri** iyi bilerek yetişmesini sağladı.
- ★ Ali Rıza Bey ile Zübeyde Hanım, **çocuklarının eğitime** önem veren kişilerdi. Ali Rıza Bey'in erken yaşta ölümü üzerine bu görevi Zübeyde Hanım tek başına yürütmek zorunda kaldı.

ŞURUP BİLGİ

Selânik, önemli bir **liman şehri** olmanın yanında **demir yolu** ile Belgrad, Manastır ve İstanbul gibi şehirlere bağlanmaktaydı. Bu durum Selânik'in hem **Batı** ile etkileşimini kolaylaştırmış hem de **sosyal** ve **kültürel** yönden gelişmesine zemin hazırlamıştır.

SELÂNİK ŞEHRİNİN ÖZELLİKLERİ

Türk, Rum, Bulgar, Sırp gibi birçok milletin bir arada yaşadığı bir şehirdir.

HANGİ ALAN?

Toplumsal
(Sosyal)

YORUMLUYORUM

Selânik'te farklı milletlerin bir arada yaşaması şehrin **çok uluslu** bir toplumsal yapıya sahip olduğunu gösterir. Bu ortam Mustafa Kemal'in **farklı kültürleri** yakından tanımasını ve **farklılıklara saygı** gösteren bir kişilik özelliğine sahip olmasını sağlamıştır.

Demir yolu ile **Belgrad, Manastır** ve **İstanbul** gibi önemli şehirlere bağlanmaktadır.

Ulaşım

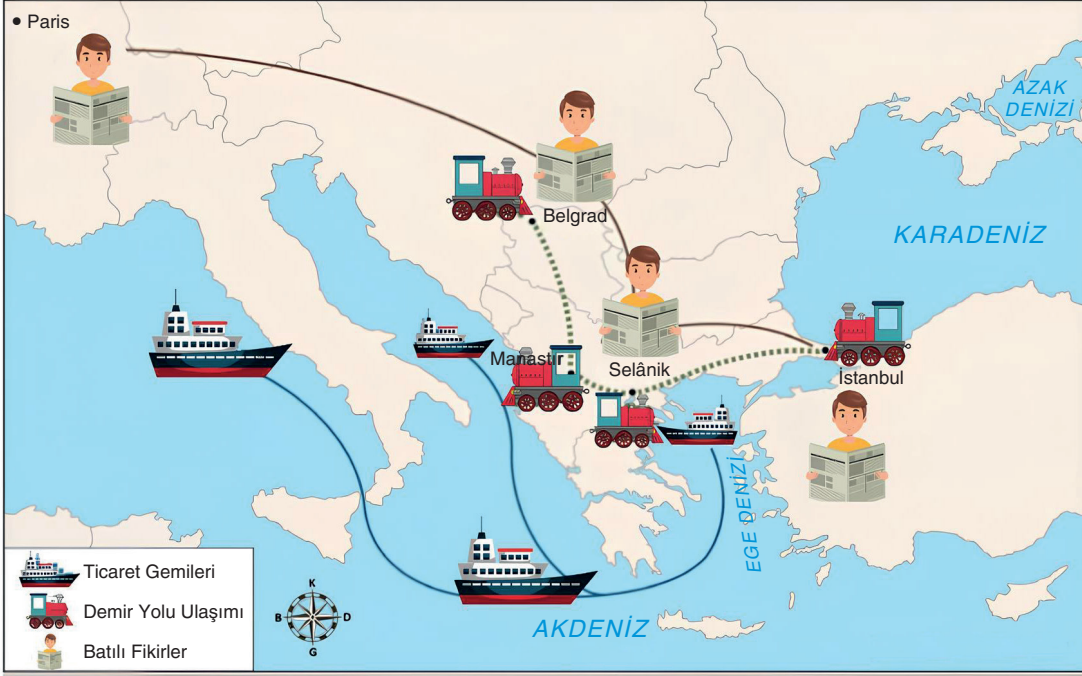
Selânik şehri gelişmiş limanı ile canlı bir **ticaret** hayatına sahiptir.

Ekonomi
(İktisat)

Avrupa'da çıkarılan **gazete, dergi** ve **kitaplara** kolay ulaşılabilir bir şehirdir.

Kültürel

UNUTMAYALIM

Selânik, Avrupa'daki gelişmelerin yakından takip edilebildiği bir kent olarak Osmanlı Devleti'nin **Bati'ya** açılan bir **penceresi** konumundaydı.

Selânik

HARİTAYI YORUMLUYORUM

- Selânik, Avrupa tesirine ve yeni düşüncelere açıktır.
- Balkan yarımadasında, Ege Denizi kıyısında yer almaktadır.
- Ekonomik kazanç elde edilebilecek bir limana sahiptir.
- Kültürel gelişmeler şehirde yayılma imkânı bulmuştur.
- Ulaşım alanında çeşitliliğe sahiptir. (Deniz ve demir yolu ulaşımı)

Mustafa Kemal'in doğup büyüdüğü şehir olan Selânik'te çeşitli **din** ve **mezheplerden** insanlar bir arada huzur içinde yaşamaktaydı. Ancak **Fransız İhtilali**'nin etkisiyle bu huzur ortamı bozulmuş ve insanlar arasında çekişmeler başlamıştır. (**Milliyetçilik akımının etkisi.**)

Selânik'te yaşamış milletlere ait yapılar arasında; **Alaca İmaret Camisi**, **Aziz Dimitrios Kilisesi** ve **Yad Lezikaron Sinagogu** yer almaktadır.

YORUMLUYORUM

Selânik'te üç farklı dine ait ibadethanenin bulunması bu şehrin tarih boyunca **farklı dinlere** mensup insanların bir arada yaşadığını ve şehrin **farklı inançlara** ev sahipliği yaptığını gösterir.

ŞURUP BİLGİ

Selânik'in Batı düşüncesine açık bir şehir olması ve çeşitli gazete ve dergilere ulaşma imkânı sunması, Mustafa Kemal'in çağın gelişmelerini yakından izlemesine olanak tanımıştır. Bu ortam, onun ilerleyen yıllarda bilinçli, aydın bir subay olarak yetişmesinde önemli rol oynamıştır.

NOTLARIM

ETKİNLİK-6

Selânik şehri ile ilgili bilgilerin hangi alanla ilgili olduğunu belirleyerek “✓” sembolü ile işaretleyiniz.

	AÇIKLAMALAR	Ulaşım	Toplumsal	Kültürel	Ekonomik
1	Selânik şehri canlı bir ticaret hayatına sahipti.				
2	Türk, Rum, Bulgar, Sırp gibi birçok milletin bir arada yaşadığı bir şehirdi.				
3	Belgrad, Manastır ve İstanbul gibi önemli şehirlerle demir yolu bağlantısı bulunmaktaydı.				
4	Avrupa’da çıkarılan gazete, dergi ve kitaplara kolay ulaşılabilir bir şehirdi.				

ETKİNLİK-7

Verilen açıklamalarda doğru olanları “✓” yanlış olanları “X” sembolü ile işaretleyiniz.

1 Selânik’te cami, kilise ve sinagog gibi yapıların bulunması farklı dinî inançlara sahip insanların bir arada yaşadığını gösterir.

 Doğru

Yanlış

2 Selânik’in, Belgrad, Manastır ve İstanbul gibi şehirlere bağlanması Avrupa ile olan iletişimini kısıtlamıştır.

 Doğru

Yanlış

3 Selânik, Avrupa’daki gelişmelerin yakından takip edildiği ve Batı ülkeleriyle etkileşimin en yoğun yaşandığı şehirlerden biriydi.

 Doğru

Yanlış

4 Selânik’teki çok uluslu yapı; Mustafa Kemal’in farklı kültürleri yakından tanınmasını kolaylaştırmıştır.

 Doğru

Yanlış

Mustafa Kemal'in Eğitim Hayatı

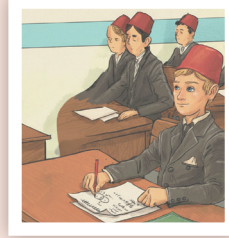
19. yüzyılda, Osmanlı Devleti sınırları içerisinde daha çok dinî ağırlıklı eğitim kurumları olan **medreseler** yaygındı. Bunun yanında Avrupa tarzı eğitim veren **modern okullar**, **azınlıklara** ait okullar ve **yabancı devletler** tarafından kurulan eğitim kurumları bulunmaktaydı. Bu okullarda birbirinden farklı müfredatlar uygulanmaktaydı.

YORUMLUYORUM

Yukarıda verilen bilgiler Osmanlı eğitim sisteminde **birlik** ve **beraberlik** olmadığını gösterir. Eğitimde birliğin olmayışı; toplumun kültürel ve siyasi olarak bölünmesine, nesiller arası kültürel **çatışmalara** neden olmuştur. (Kültür çatışması)

🎯 Mahalle Mektebi ve Şemsi Efendi Mektebi

- ✿ Anne Zübeyde Hanım, Mustafa'nın geleneksel metotlarla eğitim veren **Mahalle Mektebi**'nde okumasını istiyordu. Baba Ali Rıza Efendi ise Mustafa'ya çağdaş metotlarla eğitim veren **Şemsi Efendi Mektebi**'ne göndermekten yanaydı.
- ✿ Okul tartışması, Mustafa'nın önce Mahalle Mektebi'ne, kısa bir süre sonra da Şemsi Efendi Mektebi'ne gönderilmesiyle son bulmuştur.

🎯 Selânik Mülkiye Rüştiyesi

- Mustafa, Şemsi Efendi Mektebinde öğrenimini sürdürürken babası **Ali Rıza Bey** hayatını kaybetti.
- Zübeyde Hanım, çocuklarıyla birlikte Selânik yakınlarındaki bir çiftlikte çalışan ağabeyinin yanına gitmek zorunda kaldı.
- Oğlunun **eğitimden** uzak kalmaması için onu Selânik'teki akrabalarının yanına gönderen Zübeyde Hanım, kısa süre sonra kendisi de buraya taşındı.
- Mustafa, ilkokulu bitirdikten sonra **Selânik Mülkiye Rüştiyesine** başladıysa da bu okula pek ısınmadı. Çünkü o, **asker** olmak istiyordu.

! Mustafa, komşuları **Binbaşı Kadri Bey**'in oğlu **Ahmet**'in **askerî okula** gitmesinden ve **subayların üniformalarından** etkilenerek asker olmak istedi. Annesi onun asker olmasına karşı çıktı. Ancak O, **Selânik Askerî Rüştiyesinin** (ortaokul) sınavlarına girdi ve kazandı. Daha sonra annesini ikna ederek bu okula başladı.

YORUMLUYORUM

Askerlik mesleğine olan tercihinde **sosyal çevresinin** etkisi görülmektedir. Okul seçimi konusunda **kararlı** ve **idealist** bir tutum izlemiştir. Ayrıca Mustafa kendi hayatının sorumluluğunu alabilen, kendi yolunu çizebilen **bağımsız bir karaktere** sahiptir.

UNUTMAYALIM

Şemsi Efendi okulunda; **öğrenci sıraları**, **yazı tahtası**, **okuma levhaları** gibi o dönem için **modern** eğitim araçları kullanıyordu. Bu araçlar, Mustafa'nın **okuma sevgisinin** ve **araştırmacı yönünün** gelişmesinde etkili olmuştur.

ŞURUP BİLGİ

Mustafa Kemal'in çocukluğundan itibaren en iyi, en doğru olanı **düşünme yeteneği** ve kararlarında gösterdiği **bağımsız tavrı** bundan sonraki hayatını da şekillendirmiştir.

UNUTMAYALIM

Selânik Askerî Rüştiyesinde seçkin öğrencilere verilen **sınıf çavuşluğu** ve **müzakerecilik** gibi görevler Mustafa Kemal'e de verildi. Bu durum onun **başarısının** ve **öz güveninin** artmasına katkı sağladı.

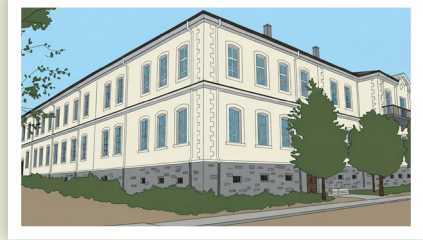
ŞURUP BİLGİ

Manastır, Osmanlı Devleti'nin Rumeli'deki en gelişmiş şehirlerinden biriydi. Ticari ve kültürel hayatın gelişmiş olduğu bu şehir Selânik gibi farklı milletlerden insanları barındırıyordu.

Selânik Askerî Rüştiyesi

- Mustafa, Selânik Askerî Rüştiyesinde **özverisi** ve **çalışkanlığı** ile kısa sürede öğretmenlerinin dikkatini çekti.
- Matematik öğretmeni **Mustafa Sabri Bey**, zekâsı ve çalışkanlığını takdir ettiği adaşı olan Mustafa'ya "**olgunluk**" anlamına gelen "**Kemal**" adını verdi.
- Rüştiye yıllarında Mustafa Kemal, Avrupa'da tahsil görmüş Fransızca öğretmeni **Yüzbaşı Nakiüddin Bey**'in özgürlük ve **demokrasi** fikirlerinden etkilenmiştir.

Manastır Askerî İdadisi

- Bu okulda Mustafa Kemal'in en yakın arkadaşları **Ömer Naci** ve **Fethi (Okyar)** idi.
- Ömer Naci, Mustafa Kemal'in **edebiyat**, **şiir** ve **hitabet** (güzel konuşmaya) ilgi duymasında rol oynadı. Fethi ise **Avrupalı düşünürlerin** eserleriyle tanışmasını sağladı.
- Tarih öğretmeni **Kolağası Mehmet Tevfik (Bilge) Bey**'in etkisiyle **Türk tarihine** ilgi duydu.
- Mustafa Kemal, idadi yıllarında **Fransızcasını** geliştirmeye de önem verdi. Bu amaçla Selânik'te geçirdiği tatil zamanlarında Fransızca dersleri aldı.

Manastır Askerî İdadisinde Mustafa Kemal'i etkileyen önemli olaylardan biri 1897 yılının başlarında çıkan **Türk-Yunan Savaşı**'dır. Bir gece Mustafa Kemal ile bir arkadaşı gönüllü olarak askere gitmek amacıyla okuldan kaçtı. Lakin öğrenci oldukları anlaşılınca ikisi de okula geri gönderildiler.

YORUMLUYORUM

Türk-Yunan Savaşı ile ilgili olay; Mustafa Kemal'in **ülke sorunlarına** kayıtsız kalmadığını, **cesaretli** ve **vatansever** kişilik özelliğine sahip olduğunu göstermektedir. Mustafa Kemal'in bu davranışı sergilemesinde kendisinde giderek yükselen **Türklük bilincinin** etkisi olmuştur.

! Yukarıda bahsettiğimiz **Türk-Yunan Savaşı**'nı bütün olumsuzluklara rağmen Türk ordusu kazanmıştı. Ülkede çok büyük bir sevinç hâkim olmuştu. Savaş sonrasında yapılan barış görüşmelerinde ise Osmanlı Devleti istediğini alamamıştır.

YORUMLUYORUM

Osmanlı Devleti askerî alanda kazandığı başarıyı **diplomatik** alanda devam ettirememiştir. Savaş meydanında kazanılan başarının masa başında kaybedilmesi Mustafa Kemal'de **diplomasi**nin ne kadar önemli bir kavram olduğu fikrini oluşturmuştur.

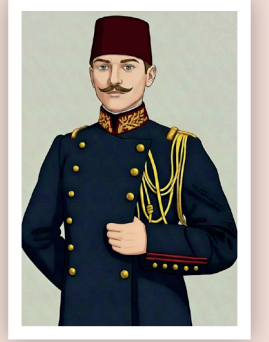
🎯 Harp Okulu ve Harp Akademisi

- Mustafa Kemal, Manastır Askerî İdadisini bitirdikten sonra 1899 yılında İstanbul'da bulunan **Harp Okuluna** başladı.
- "Bir kurmay subay kesinlikle yabancı dil bilmelidir." diyerek **Fransızca** öğrenmeye daha çok zaman ayırdı.
- Fransa'dan getirttiği kitap, gazete ve dergileri okuyarak **dünyayı tanıma** imkânına kavuştu.
- Edindiği bilgileri ve düşünceleri yaymak amacıyla da arkadaşlarıyla birlikte **el yazısı** bir **gazete** çıkardı.

UNUTMAYALIM

Mustafa Kemal'in **Harp Akademisinde** aldığı eğitim, onun hem vatan, millet ve Türklük fikirlerinin olgunlaşmasında hem de Batı tarzı modernleşme ve "**çağdaşlaşma**" düşüncesinin gelişmesinde önemli bir etki yapacaktır.

*Kurmay Yüzbaşı
Mustafa Kemal*

YORUMLUYORUM

Mustafa Kemal'in arkadaşlarını bir araya getirmesi ve ülke sorunlarıyla ilgilenmesi onun **lider**, **örgütleyici** ve **vatansever** bir kişiliğe sahip olduğunu göstermektedir.

O dönem Pera olarak adlandırılan Beyoğlu semti ve Galata, Avrupa devletlerine ait **elçilikler**, **konser**, **tiyatro** ve **davet** gibi sosyal etkinliklerle İstanbul'un farklı yüzünü yansıtıyordu.

YORUMLUYORUM

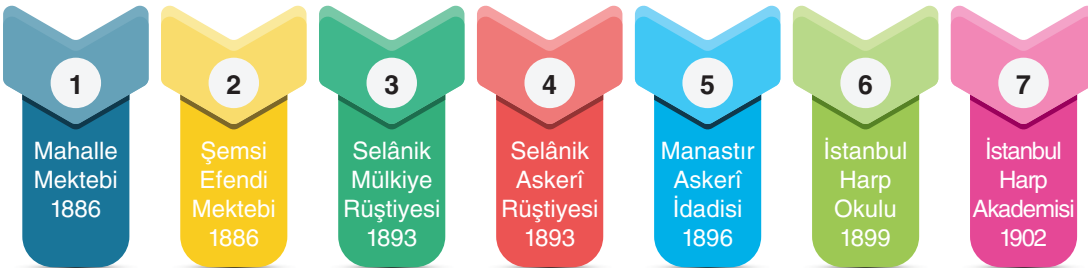
Pera ve Galata'nın Avrupa etkisindeki sosyal yaşamı (konser, tiyatro, davetler) Mustafa Kemal'e Batı'yı ve Batı kültürünü yakından tanıma imkânı sunmuştur.

1905 yılında "**kurmay yüzbaşı**" rütbesiyle Harp Akademisini tamamlayan Mustafa Kemal, kurmaylık stajı yapmak üzere **Şam**'daki **5. Ordu** emrine atanmıştır.

ŞURUP BİLGİ

Farklı şehirlerde okumuş olması ve bir subay olarak Osmanlı Devleti'nin farklı bölgelerinde görev yapması Mustafa Kemal'in **bilgisini artırmış**, **düşünce dünyasını** geliştirmiştir.

NOTLARIM

ETKİNLİK- 8

Aşağıda verilen bilgilerden hareketle yapılan yorumları değerlendiriniz. Doğru olan cümleleri “✓” sembolü ile işaretleyiniz.

1. Osmanlı Devleti sınırları içerisinde daha çok dinî ağırlıklı eğitim kurumları olan medreseler yaygındı. Bunun yanında Avrupa tarzı eğitim veren modern okullar, azınlıklara ait okullar ve yabancı devletler tarafından kurulan eğitim kurumları bulunmakta idi.

a. Osmanlı Devleti'nin tüm eğitim kurumlarında ortak müfredat uygulanmaktadır.

b. Osmanlı Devleti'nde, eğitim sisteminde birlik ve beraberlik bulunmamaktadır.

2. Anne Zübeyde Hanım, Mustafa'nın geleneksel metotlarla eğitim veren Mahalle Mektebi'nde okumasını istiyordu. Baba Ali Rıza Efendi ise Mustafa'yı çağdaş metotlarla eğitim veren Şemsi Efendi Mektebi'ne göndermekten yanaydı.

a. Mustafa Kemal'in eğitimi konusunda aile bireyleri arasında fikir ayrılıkları görülmüştür.

b. Mustafa Kemal'in eğitimi konusunda aile bireyleri arasında fikir birliği vardır.

3. Mustafa, komşuları Binbaşı Kadri Bey'in oğlu Ahmet'in askerî okulda okumasından ve subayların üniformalarından etkilenerek asker olmak istedi.

a. Askerlik mesleğine olan ilgi ve tercihinde sosyal çevresi etkili olmuştur.

b. Askerlik mesleğine olan ilgi ve tercihinde ailesinin etkisi vardır.

4. Mustafa Kemal, o dönem Pera olarak bilinen Beyoğlu semti ve Galata'da, Avrupa elçiliklerini, konserleri, tiyatroları ve sosyal davetleri yakından gözlemlemiştir.

a. Mustafa Kemal demokratik yönetim sistemini yakından tanımıştır.

b. Mustafa Kemal, Batı'yı ve Batı kültürünü yakından tanıma imkânı bulmuştur.

5. Mustafa Kemal farklı şehirlerde okumuş ve bir subay olarak Osmanlı Devleti'nin farklı bölgelerinde görev yapmıştır.

a. Bu durum; Mustafa Kemal'in bilgisini artırıp düşünce dünyasını geliştirmiştir.

b. Bu durum; Mustafa Kemal'in yeniliklere kapalı olmasına sebep olmuştur.

NOTLARIM

.....

.....

.....

.....

ETKİNLİK-9

Aşağıda verilen bilgiler ile ait oldukları eğitim kurumlarını eşleştiriniz.

1	Babasının isteği üzerine gittiği bu okul modern yöntemlerle eğitim-öğretim faaliyetleri yapıyordu.
2	Mustafa Kemal, bu okulda bilgi ve düşünceleri yaymak amacıyla arkadaşlarıyla birlikte el yazısı bir gazete çıkarmıştır.
3	Mustafa, eğitim hayatına ilk olarak annesinin isteği üzerine bu okulda başlamıştır.
4	Mustafa bu okulda sınıf çavuşluğu ve müzakerecilik gibi görevlere seçilmiş ve yine bu okulda matematik öğretmeni tarafından kendisine Kemal adı verilmiştir.
5	İdealist bir subay olarak kurmay yüzbaşı rütbesiyle bu okuldan mezun olmuş ve ilk askerî görevi olan Şam'daki 5. Ordu Komutanlığına atanmıştır.
6	Mustafa Kemal bu okulda arkadaşı Ömer Naci sayesinde edebiyata ve hitabet sanatına ilgi duymuş, Namık Kemal ve Tevfik Fikret'in eserlerini okumuştur.

Mahalle Mektebi Şemsi Efendi Mektebi Selânik Askerî Rüştiyesi Manastır Askerî İdadisi İstanbul Harp Okulu İstanbul Harp Akademisi

ETKİNLİK-10

Verilen bilgileri okuyunuz. Mustafa Kemal'e ait kişilik özelliklerini "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

1	Annesi, Mustafa Kemal'in asker olmasına karşı çıktı. Ancak O, Selânik Askerî Rüştiyesinin (ortaokul) sınavlarına girdi ve kazandı. Daha sonra annesini de ikna ederek bu okula başladı.	Kararlı	☐
		Çok yönlü	☐
		İdealist	☐
2	Mustafa Kemal ile bir arkadaşı, 1897 Türk-Yunan Savaşı sırasında gönüllü olarak askere gitmek amacıyla okuldan kaçtı. Lakin öğrenci oldukları anlaşılınca ikisi de okula geri gönderildiler.	Cesaretli	☐
		İleri görüşlü	☐
		Vatansever	☐
3	Mustafa Kemal, İstanbul'dayken arkadaşlarını bir araya getirerek ülke sorunları hakkında bilgiler paylaşmış, el yazısıyla gazeteler çıkarmıştır.	Liderlik	☐
		Örgütleyicilik	☐
		Askerî deha	☐

Mustafa Kemal'in Fikir Hayatı

Konu Kavramlar Sözlüğü

KAVRAM	AÇIKLAMA	😊
Fransız İhtilali	Fransız halkının mevcut düzeni değiştirmek için harekete geçmesiyle, Fransa'daki krallığın devrilip yerine cumhuriyetin kurulması olayı.	
Millî Egemenlik	Bir ülkenin yönetme yetkisinin (egemenliğin) millete ait olması demektir.	
Çok Uluslu Yapı	Çeşitli milletlerden kimseleri, içinde bulunduran yapı.	
Millî Tarih	Bir millete ait olan, o milletin geçmişte yaşadığı olayları, kahramanlıkları, kültürel ve siyasal gelişmeleri inceleyen tarih dalıdır.	
Batı Kültürü	Avrupa kökenli toplumların tarih boyunca geliştirdiği yaşam biçimi, düşünce tarzı, sanat, bilim, hukukun oluşturduğu değerler bütünüdür.	
İnkılap	Bir toplumun siyasi, sosyal, kültürel veya ekonomik yapısında kısa sürede gerçekleştirilen köklü değişiktir.	
Çağdaş (Modern)	Zamana uygun, yeniliklere açık ve ileri görüşlü insanlara veya düşüncelere denir.	
Demokratik Yönetim	Halkın, yönetime doğrudan ya da seçtiği temsilciler aracılığıyla katıldığı yönetim biçimidir.	
Çağdaşlaşma	Bir toplumun bilim, teknik, sanat, eğitim ve yaşam biçimiyle çağın gereklerine uyması, modernleşmesi demektir.	
Millî Şuur	Bir millete ait olma, o milletin değerlerini, tarihini, kültürünü ve bağımsızlığını koruma bilincidir.	
Fikir Yapısı	Bir kişinin ya da toplumun düşünme biçimini, inançlarını, değerlerini ve olaylara bakış açısını ifade eder.	
İlham Almak	Bir olaydan, kişiden, eserden ya da doğadan, duygu veya yaratıcı fikir edinmek demektir.	

Mustafa Kemal'in Fikir Hayatı

- Mustafa Kemal'in doğduğu, eğitim gördüğü ve görev yaptığı şehirlerde yaşadığı olaylar; öğretmenleri, yerli ve yabancı düşünürler ile okuduğu kitaplar fikir hayatı üzerinde etkili olmuştur.
- Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen şehirler arasında **Selânik**, **Manastır**, **İstanbul** ve **Sofya** yer almaktadır.

Selânik

- Selânik, çeşitli eğitim kurumları, işlek limanı ve Avrupa'ya demir yolu bağlantısıyla önemli bir şehir idi.
- Farklı din, mezhep ve milletlerden insanların bir arada yaşaması şehirde **kültürel zenginlik** oluşturmuştu.
- Mustafa Kemal, çok genç yaşta **farklı yaşam tarzlarının, farklı ve yenilikçi fikirlerin** olduğu bir ortamda yetişme imkânı bulmuştur.

Manastır

- Mustafa Kemal, Avrupa ülkelerinin bölgedeki faaliyetlerini Manastır'da görme imkânı bulmuştur.
- Ömer Naci'nin etkisiyle **edebiyat** ve **hitabet** (etkili konuşma) sanatına ilgi duymaya başlamıştır.
- **Tarih bilincinin** gelişmesinde İdadideki tarih öğretmeni Kolağası Mehmet Tefik Bey'in katkısı olmuştur.

İstanbul

- Mustafa Kemal, başkent İstanbul'da devletin siyasi faaliyetlerini yakından takip edebilmiştir.
- Beyoğlu ve Galata'da **Batılı yaşam tarzını** yakından tanımıştır.
- Fransızca yayımlanan günlük gazeteler sayesinde Avrupa'daki gelişmeler hakkında bilgi sahibi olmuştur.

Sofya

- Mustafa Kemal burada Avrupa kültürünü ve toplum hayatını yakından tanıma fırsatı bulmuştur.
- Askerî ataşelik görevi sırasında Bulgaristan'da yaşayan Türk azınlığın sorunlarıyla yakından ilgilenmiştir.
- Avrupa devletlerinin temsilcileriyle doğrudan görüşme imkânı bulmuş ve **diplomasi** alanında tecrübe kazanmıştır.

UNUTMAYALIM

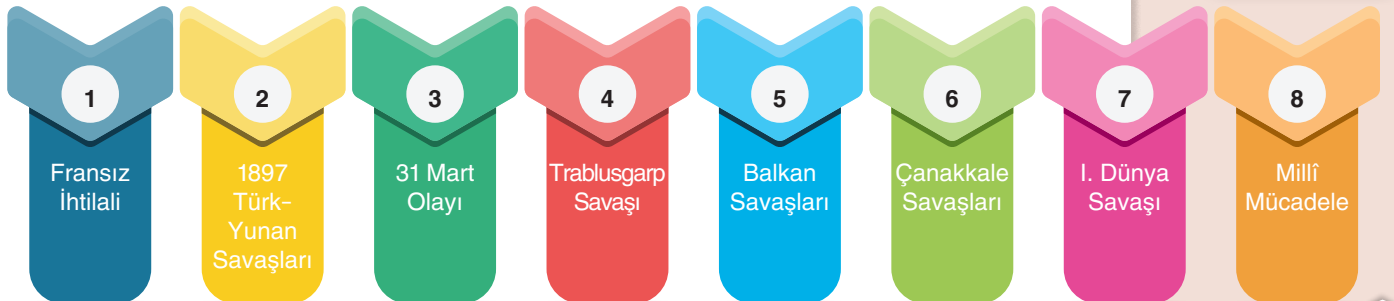
Selânik'te geçen çocukluk ve gençlik yılları Mustafa Kemal'in **özgürlükçü** ve **milliyetçi** düşünceleri benimsemesinde ve **yeniliklere** açık bir kişiliğe sahip olmasında etkili olmuştur.

ŞURUP BİLGİ

Mustafa Kemal, **Sofya** günlerinde; Bulgar Meclisinin toplantılarını yakından takip etti. Bulgaristan'daki **parlamentar rejim** hakkında bilgi edindi. Avrupa devletlerinin temsilcileri ile burada görüşerek fikir alışverişi yapma imkânı buldu.

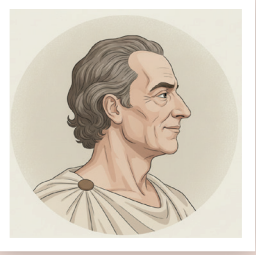

Mustafa Kemal'in Fikir Dünyasını Etkileyen Olaylar

UNUTMAYALIM

Mustafa Kemal, Fransızcasını geliştirerek Montesquieu ve J.J. Rousseau'nun eserlerini okumuş, Fransız İhtilali'nin yaydığı fikirlerden etkilenmiştir. Bu sayede millî egemenliğe dayalı bir devlet düzeni kurma düşüncesine yönelmiştir.

Montesquieu

J.J. Rousseau

Mustafa Kemal'in Fikir Hayatını Etkileyen Kişiler

Namık Kemal

Vatan Şairi olarak tanınan **Namık Kemal**, eserlerinde **vatan sevgisi** ve **hürriyet** gibi konuları coşkun bir şekilde işlemiştir. Mustafa Kemal, Namık Kemal'in **vatan sevgisi** ve **milliyetçilik** gibi görüşlerinden etkilenmiştir. Mustafa Kemal; şiirlerini ezbere bildiği Namık Kemal'den "**Türk ulusunun yüzyıllardan beri beklediği ses**" olarak bahsetmiştir.

Tevfik Fikret

Batı Avrupa medeniyetinin örnek alınması gerektiğini savunan **Tevfik Fikret**'in bu yöndeki fikirleri, Mustafa Kemal üzerinde özellikle inkılaplar yapılırken etkili olmuştur. Mustafa Kemal "**Ben inkılap ruhunu ondan aldım.**" diyerek Tevfik Fikret'ten özellikle "**çağdaşlaşma**" konusunda etkilendiğini ifade etmiştir.

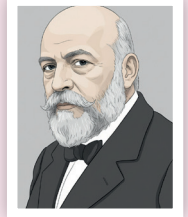
Ziya Gökalp

Türk millî ve manevi değerleri ile **Türkleşmek**, **İslamlaşmak** ve **muaşırlaşmak** gibi kavramlar üzerinde durmuştur. Ziya Gökalp, **Türkçülük** ve **milliyetçilik** ile ilgili kaleme aldığı eserlerle tanınmıştır. Bazı tarihçiler Atatürk'ün "**Vücudumun babası Ali Rıza Efendi, fikirlerimin babası ise Ziya Gökalp'tir.**" dediğini ifade etmektedirler.

Mehmet Emin Yurdakul

Eserlerinde **vatan**, **millet** ve **millî birlik** gibi kavramları yoğun bir şekilde işlemiştir. Mustafa Kemal'in düşünce dünyasını **vatan sevgisi** ve **millî şuur** yönünden etkilemiştir. Millî şair olarak bilinen Mehmet Emin Yurdakul'un şiirleriyle okul yıllarında tanışan Mustafa Kemal, onun için: "**Şiirlerinde bana millî benliğimin gururunu tattıran ilk anlatımı bulmuştum.**" demiştir.

! Mustafa Kemal, yerli düşünürler kadar **yabancı düşünürlerin** de eserlerini okuyup incelemiştir. Özellikle **Jean Jack Rousseau**, **Montesquieu**, **Voltaire** gibi Fransız İhtilali'nin düşünürlerinden etkilenmiştir.

NOTLARIM

ETKİNLİK-11

Aşağıda verilenlerden Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyenleri "✓" sembolü ile işaretleyiniz.

1	Doğup büyüdüğü şehir		4	Fransız İhtilali	
2	1897 Türk-Yunan Savaşı		5	II. Dünya Savaşı'nın Sonuçları	
3	Eğitim gördüğü şehirler		6	Yerli ve yabancı düşünürler	

ETKİNLİK-12

Hakkında bilgi verilen aşağıdaki düşünürler Mustafa Kemal'i hangi konularda etkilemişlerdir? İşaretleyiniz.

1	Namık Kemal Eserlerinde yurt sevgisi ve hürriyet temalarını büyük bir tutkuyla işlemiştir. Bu güçlü anlatım sayesinde, Mustafa Kemal'in de yüreğinde ülkesine duyduğu sevgi ve hürriyet arzusu gibi temel duyguların kökleşmesinde önemli bir rol oynamıştır.	İnkılapçılık	☐
		Vatanseverlik	☐
		Bağımsızlık	☐
		Özgürlük	☐
2	Tevfik Fikret Batı medeniyetinin örnek alınması gerektiğini savunmuştur. Bu fikirleri, Mustafa Kemal üzerinde özellikle yenilikler yapmasında etkili olmuştur. Mustafa Kemal "Ben inkılap ruhunu ondan aldım." diyerek Tevfik Fikret'in kendisi üzerindeki etkisini dile getirmiştir.	Milliyetçilik	☐
		İnkılapçılık	☐
		Bağımsızlık	☐
		Eşitlik	☐
3	Ziya Gökalp Eserleri ve görüşleriyle Türkçülük ile Türk milliyetçiliğini güçlü bir biçimde temsil eden bir isimdir. Ziya Gökalp özellikle milliyetçilik, tarih ve dil konularında Mustafa Kemal'in fikirlerinin derinleşmesine ve olgunlaşmasına katkıda bulunmuştur.	Milliyetçilik	☐
		Türk kültürüne bağlılık	☐
		Vatan sevgisi	☐
		İnkılapçılık	☐
4	Mehmet Emin Yurdakul Eserlerinde vatan, millet ve millî birlik gibi kavramları yoğun bir şekilde işlemiştir. Mustafa Kemal, onun için: "Şiirlerinde bana millî benliğimin gururunu tattıran ilk anlatımı bulmuştum." demiştir.	Milliyetçilik	☐
		İnkılapçılık	☐
		Vatan sevgisi	☐
		Adalet	☐

Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

Konu Kavramlar Sözlüğü

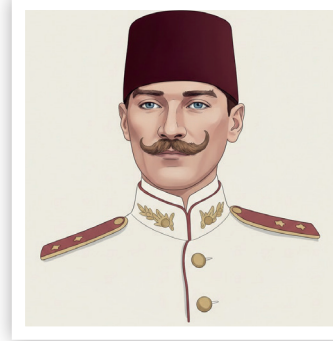
KAVRAM	AÇIKLAMA	😊
Antlaşma	İki veya daha çok devletin saldırmazlık, savaşta iş birliği vb. konularda kabul ettikleri ilkelere uygun davranmayı kabul etmeleri durumu.	
Balkanlar (Rumeli)	Hırvatistan, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Slovenya, Arnavutluk, Makedonya, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Romanya, Yunanistan ve Trakya'yı içine alan Avrupa'nın en güneyindeki yarımada.	
Çok Yönlülük	Bir kişinin farklı alanlarla ilgilenmesi, birçok konuda bilgi ve çalışmasının olması.	
İleri Görüşlülük	Gelecekte olabilecek olaylar hakkında varsayımlarda bulunabilme becerisi.	
Parlamento	Yasama gücüne sahip meclis.	
Tatbikat	Askerî birliklerin savaşa hazırlamak amacıyla, arazi üzerinde yapılan geniş ölçüde savaş denemesi, manevra.	
Teşkilatçılık	İnsanları bir amaç doğrultusunda örgütleme.	
Liderlik Vasfı	Bir kişinin insanları belli bir amaç doğrultusunda yönlendirebilme, motive edebilme ve etkileme yeteneğidir.	
Ataşemiliter	Bir ülkenin büyükelçiliği veya konsoloslukunda görev yapan ve askerî konularla ilgilenen ataşedir.	
Bâb-ı Âli Baskını	I. Balkan Savaşı'ndan sonra yenilgiden hükûmeti sorumlu tutan İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin hükûmeti görevden alarak yönetime el koyduğu askerî darbedir.	
31 Mart Olayı	Meşrutiyet yönetimine karşı çıkan, İstanbul'daki bazı ordu mensuplarının da içinde yer aldığı isyan hareketidir.	
Donanma	Bir ülkenin denizlerdeki savunma ve güvenlik görevlerini üstlenen askerî kuvvetleridir. (Savaş gemileri)	

Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatı

I. Dünya Savaşı'na Kadar Mustafa Kemal'in Askerlik Hayatının Geçtiği Yerler:

İlk Görev Yeri: Mustafa Kemal Şam'da - 1905

- Mustafa Kemal, Harp Akademisinden mezun olduktan sonra **1905** yılında merkezi **Şam**'da olan **5. Orduya** atandı.
- Mustafa Kemal, devletin yaşadığı sorunlara çözüm bulmak amacıyla burada **Vatan ve Hürriyet Cemiyetini** kurdu.

İstanbul Harp Akademisi

UNUTMAYALIM

Mustafa Kemal, askerî okullarda parlak bir öğrenciydi ve **mesleki bilgisi, teşkilatçılığı** ve **karar verme yeteneği** bu okullarda gelişti. Bu durum, üstleri tarafından kritik ve zorlu görevler için tercih edilmesini sağladı.

YORUMLUYORUM

Mustafa Kemal'in Vatan ve Hürriyet Cemiyetini kurması onun; **liderlik, teşkilatçılık** (örgütleyicilik) ve **vatanseverlik** gibi kişilik özelliklerine ve ülke sorunlarına karşı **duyarlı** bir kişiliğe sahip olduğunu gösterir.

Selânik'e Dönüş: 3. Ordu Karargâhı - 1907

- Suriye'deki görevi sona eren Mustafa Kemal **1907** yılında merkezi **Manastır**'da bulunan 3. Ordu Karargâhının **Selânik**'teki kurmay şubesine atandı.
- Mustafa Kemal'in Selânik'te kurduğu **Vatan ve Hürriyet Cemiyeti** şubesi 1907'de İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katıldı.
- II. Meşrutiyet'in ilanından (1908) sonra, İttihat ve Terakki Cemiyeti giderek **siyasete** ve **devlet işlerine** müdahale etmeye başladı.
- Mustafa Kemal, **ordunun siyasete** karışmamasından yanaydı. Bu konuda **İttihat ve Terakki** üyeleri ile farklı düşünüyordu. Daha sonra bu cemiyet ile yollarını ayırdı.

Mustafa Kemal Hareket Ordusu'nda: 31 Mart Olayı - 1909

- Osmanlı Devleti'nin başkenti İstanbul'da **meşrutiyet** karşıtları tarafından büyük bir **isyan** çıkarıldı. (13 Nisan 1909) Bu ayaklanmanın amacı meşrutiyet yönetimine son vermektir. **(Bu durum; ülkede yenilik karşıtlarının olduğunu gösterir.)**
- İsyanı bastırmak için Selânik'te hazırlanan ve ismini Mustafa Kemal'in verdiği "**Hareket Ordusu**" kuruldu. Mustafa Kemal, bu ordunun İstanbul'a sevk ve idaresinde görev aldı. **(Mustafa Kemal, yönetimde demokratik uygulamaları korumak istemiştir.)**
- Hareket Ordusu **İstanbul**'a gelerek ayaklanmayı bastırdı. Böylece **meşrutiyet** yönetimi korundu. **(Mustafa Kemal, meşrutiyet yanlısı bir tutum sergilemiş, yeniliklerden yana olduğunu göstermiştir.)**
- Mustafa Kemal, 31 Mart Olayı'ndan sonra subayların **siyasete** karışmasının doğru olmadığını vurguladı. **(Ordunun siyasetten ayrı olması gerektiğini düşünmüştür.)**

ŞURUP BİLGİ

13 Nisan 1909'da İstanbul'da meşrutiyete karşı çıkan isyan kısa sürede şehre yayıldı. Bu olay Rumi takvime göre 31 Mart 1325'te başladığı için "**31 Mart Vakası (Olayı)**" olarak adlandırılır.

Picardie (Pikardi) Manevraları

1910

- Fransızlar, Almanların yaptığı askerî manevraya cevap vermek ve onlardan daha güçlü olduklarını göstermek istemişlerdi.
- Avrupa devletlerinden askerî gözlemcilerin katıldığı manevralara Osmanlı Devleti de davet edilmiş, **Mustafa Kemal** de gözlemci olarak katılmıştır.
- Mustafa Kemal burada Avrupa'daki ordularla **Türk Ordusunun** durumunu karşılaştırma şansı bulmuştur.
- Tatbikat sırasında yaptığı değerlendirme sonucunda; savaşlarda **uçakların** ve **hava kuvvetlerinin**, başarı için önem kazanacağını vurgulamıştır. (**İlerleyen yıllarda Mustafa Kemal'in bu konuda haklı çıkması ileri görüşlü olduğunun göstergesidir.**)

! **Manevra Nedir?** Askerî birliklerin savaşta veya tatbikatta amaçlarına ulaşmak için yaptığı tatbikatlardır (Savaş provası).

İlk Askerî Başarı: Trablusgarp Savaşı

1911

- 1870'te siyasi birliğini kuran ve Akdeniz'de sömürgecilik faaliyetlerini artırmak isteyen İtalya, Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprak parçası olan **Trablusgarp'ı** (bugünkü Libya) işgal etti. (**Sömürgecilik faaliyetlerinde bulunması İtalya'nın emperyalist bir tutumla ve ekonomik kaygılarla hareket ettiğini gösterir.**)

- Mısır, **İngiliz** işgali altında olduğu için Trablusgarp'a **karadan** yardım gönderilemedi. Donanmanın yetersizliği nedeniyle işgale **denizden** de müdahale edilemedi.

- Mustafa Kemal'in de içinde bulunduğu Enver Bey, Nuri Bey, Fethi Bey gibi genç subaylar **gizlice Trablusgarp'a** gittiler. Mustafa Kemal buradaki yerli halkı İtalyanlara karşı **örgütledi**.

- Trablusgarp Savaşı devam ederken **Balkanlar**da da savaş patlak verdi. İki ateş arasında kalan Osmanlı Devleti, İtalya ile olan savaşını sonlandırmak zorunda kaldı.

- ! Osmanlı Devleti I. Balkan Savaşı'nın da başlaması nedeniyle İtalya ile Ouchy (Uşi) Antlaşması'nı imzaladı (1912). **Ouchy Antlaşması** ile Trablusgarp ve çevresi İtalya'ya bırakıldı.

YORUMLUYORUM

- ❁ Donanmanın yetersiz olması, Osmanlı'nın deniz gücünü büyük ölçüde kaybettiğini gösterir. Ayrıca toprak bütünlüğünü kaybetmesi nedeniyle uzak eyaletlerine etkin şekilde yardım edememiştir.
- ❁ Mustafa Kemal'in bölgede halkı İtalyanlara karşı birleştirmesi, **liderlik, teşkilatçılık ve örgütleyicilik** kişilik özelliklerinin bir göstergesidir. Ayrıca Trablusgarp'a gönüllü gitmesi "**vatansever**" kişiliği olduğunu gösterir.

YORUMLUYORUM

- Osmanlı Devleti **Trablusgarp** topraklarını kaybederek Afrika'daki son toprağını ve **üç kıtada** toprağı olan devlet özelliğini de kaybetmiştir. Ayrıca Yunan işgali tehlikesi nedeniyle **On İki Ada** geçici olarak İtalya'ya bırakılmıştır.

UNUTMAYALIM

Mustafa Kemal, gönüllü katıldığı Trablusgarp Savaşı'nda askerlikle ilgili mesleki bilgisini geliştirmiştir. Trablusgarp Savaşı'nda gayrinizami harp (düzenli ordunun olmadığı savaş) taktiklerini öğrenmiştir.

HARİTAYI YORUMLUYORUM

- ★ İtalya, Akdeniz'deki hâkimiyet alanını genişletmek istemiştir.
- ★ Mısır'ın işgal altında olması Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü bozmuştur.
- ★ İtalyan donanması Anadolu'nun, Ege denizi kıyılarına kadar gelmiştir.
- ★ Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'da siyasi varlığı devam etmektedir.

I. Balkan Savaşı - 1912

Trablusgarp Savaşı'nın devam ettiği sırada Yunanistan, Sırbistan, Bulgaristan ve Karadağ birleşerek Osmanlı Devleti'ni Balkanlardan atmak ve Osmanlı topraklarını paylaşmak amacıyla saldırıya geçtiler. Savaşın başlamasında Rusya'nın bu devletleri kışkırtması da etkili oldu.

Savaşın Sonuçları:

- ✿ Osmanlı Devleti, ülke içerisindeki siyasi çekişme ve ordunun savaşa hazırlıksız yakalanması sonucu ağır bir yenilgi aldı.
- ✿ Osmanlı Devleti'nin Balkanlardaki sınırı Midye-Enez hattı olarak belirlendi.
- ✿ Osmanlı Devleti Edirne, Kırklareli ve Makedonya gibi önemli topraklarını kaybetti.

Yunanistan-Bulgaristan
Sırbistan-Karadağ

ŞURUP BİLGİ

Müslüman Trablusgarp halkının 1911 yılında yapılan savaşta İtalya'ya karşı Osmanlı Devleti'nin yanında yer alması; Osmanlıcılık ve İslamcılık fikir akımının bu bölgede başarılı olduğunu gösterir.

YORUMLUYORUM

Osmanlı Devleti'nin iki ateş arasında kaldığı görülmektedir. (Trablusgarp Savaşı-Balkan Savaşı) Ayrıca savaşın başlamasında dış faktörler de etkili olmuştur. (Rusya'nın Balkan devletlerini kışkırtması)

Mustafa Kemal'in ordu içerisindeki siyasi çekişmelerin devlete zarar vereceği düşüncesi Balkan Savaşlarında alınan sonuçla kanıtlanmıştır. (Bu durum O'nun ileri görüşlü bir kişiliğe sahip olduğunu gösterir.)

II. Balkan Savaşı - 1913

Yunanistan-Sırbistan
Karadağ-Romanya

- ✿ I. Balkan Savaşı'nda en büyük toprak kazancını **Bulgaristan** elde etmişti. Bu durumdan rahatsız olan **Yunanistan, Sırbistan, Karadağ ve Romanya**, Bulgaristan'a saldırarak **II. Balkan Savaşı**'ni başlattılar.
- ✿ Edirne'yi geri almak isteyen Osmanlı Devleti de **Bulgaristan'a** savaş açtı. Savaş sonunda imzalanan **İstanbul Antlaşması** (29 Eylül 1913) ile **Edirne ve Kırklareli** geri alındı.

YORUMLUYORUM

- ★ Balkan Savaşları sonunda Osmanlı Devleti; Batı Trakya, Makedonya ve Arnavutluk'u kaybetti. (**Osmanlı'nın sınırları daralmış, siyasi haritası değişmiştir.**)
- ★ Balkanlar'daki Osmanlı hâkimiyetinin sona ermesi üzerine burada yaşayan Türkler, azınlık durumuna düştüler. Kaybedilen Balkan topraklarından Anadolu'ya büyük bir göç dalgası yaşandı. (**Balkanlarda Müslüman-Türk nüfus azalmıştır.**)

ÜNUTMAYALIM

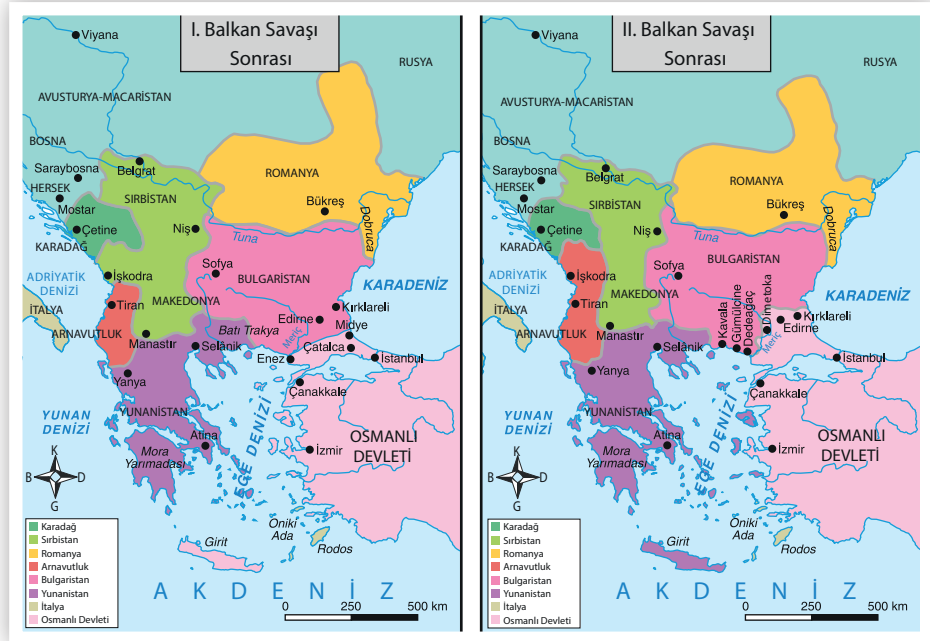
I. Balkan Savaşı'nın çıktığı günlerde Osmanlı ordusuna **siyaset karışmış** ve subaylar iki gruba ayrılmıştı. Bu durum ordumuzu zayıf düşürmüştü, Mustafa Kemal **"ordu siyasete, karışmamalıdır"** düşüncesinde haklı çıkmıştır.

Balkanlardan
Anadolu'ya göç

Mustafa Kemal, II. Balkan Savaşı'nda **Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanı** olarak görev yaptı ve Edirne'nin kurtarılmasında önemli rol oynadı. Bu görev sırasında Gelibolu'da bulunması, onun **Çanakkale Savaşları** öncesinde **bölgeyi yakından tanımasını** sağladı.

HARİTAYI YORUMLUYORUM

- ★ Osmanlı Devleti'nin siyasi haritasında değişim yaşanmıştır.
- ★ Osmanlı Devleti II. Balkan Savaşı'nda toprak elde etmiştir.
- ★ Osmanlı Devleti, Ege Adaları'nın büyük kısmını kaybetmiştir.

Mustafa Kemal Sofya'da - 1913

Mustafa Kemal, Balkan Savaşlarının sona ermesinden sonra **Sofya**'ya (Bulgaristan) **ataşe** (ataşemiliter) olarak atanmıştır.

! **Ateşemiliter:** Bir ülkenin başka bir ülkede **askerî-siyasi** görevlerde bulunan, bilgi toplayan, diğer ülke temsilcileri ile diplomatik görüşmeler yapan **askerî elçilik** temsilcisidir.

Mustafa Kemal'in Sofya'daki Faaliyetleri	Nasıl Yorumluyoruz?
Mustafa Kemal, Sofya'da Bulgar parlamentosunu yakından takip etmiştir.	Demokratik yönetim sistemleri hakkında fikir sahibi olmuştur.
Mustafa Kemal, Sofya'da bulunduğu sırada Bulgaristan'da yaşayan Türklerin sorunlarıyla ilgilenmiştir.	Bu durum onda vatan ve millet sevgisinin varlığını gösterir. Milliyetçi bir kişiliğe sahiptir.
Mustafa Kemal, diğer devletlerin elçileriyle (devlet adamları) görüş alışverişinde bulunmuştur.	Dış politika (diplomasi) alanında bilgisini geliştirme imkânı bulmuştur.
Mustafa Kemal toplantılara, yemeklere ve ilk kez bir opera gösterisine davet edilmiştir.	Batılı yaşam tarzını yakından görme fırsatı elde etmiştir.

Mustafa Kemal'in Bazı Kişilik Özellikleri:

Mustafa Kemal, annesinin karşı çıkmasına rağmen Selânik Askerî Rüştiyesinin sınavlarına katıldı. Sınavda üstün başarı göstererek okula girmeye hak kazandı.

Kararlılık

Mustafa Kemal; inandığını, doğru bildiğini, büyük bir cesaretle söylemekten çekinmezdi.

Açık sözlülük

Mustafa Kemal; dil, tarih, matematik, edebiyat, sanat gibi birçok alana ilgi duymuştur.

Çok yönlülük

Trablusgarp Savaşı'nda yerli halkı teşkilatlandırarak İtalyanlara karşı Derne ve Tobruk'ta başarılar kazanmıştır.

Örgütleyicilik

Ordunun siyasete karışmasının tehlikelerinden bahsetmiş nitekim Balkan Savaşları sırasında ordumuz büyük bir felaketle karşılaşmıştır.

İleri görüşlülük

Mustafa Kemal
Yeniçeri kıyafetiyle

ŞURUP BİLGİ

Sofya'da bulunduğu yıllarda Mustafa Kemal, **Batı tarzı yaşam biçimini, modern devlet yapısını ve çağdaş kurumları** yakından gözlemlemiştir. Bu gözlemler ona ileride yapacağı **inkılaplar** (yenilikler) konusunda ilham vermiştir.

UNUTMAYALIM

Liselere Geçiş Sınavı'nda, Mustafa Kemal'in kişilik özellikleri, olay ve gelişmelerden çıkarım yaptırılarak sıkça sorulmaktadır.

NOTLARIM

ETKİNLİK-13

Verilen açıklamalarda doğru olanları “✓” yanlış olanları “x” sembolü ile işaretleyiniz.

1

Mustafa Kemal katıldığı bir tatbikat sırasında yaptığı değerlendirmede; savaşlarda uçakların ve hava kuvvetlerinin, başarı için önem kazanacağını vurgulamıştır. Bu durum Mustafa Kemal'in ileri görüşlülüğünü gösterir.

Doğru

Yanlış

2

Mustafa Kemal, Şam'da ülke meseleleri ile yakından ilgilenmiş “Vatan ve Hürriyet Cemiyeti”ni kurmuştur. Bu durum onun teşkilatçılık, liderlik ve vatanseverlik kişilik özelliklerine sahip olduğunu gösterir.

Doğru

Yanlış

3

Mustafa Kemal, 31 Mart Vakası'ndan sonra subayların siyasete karışmasının tehlikelerini sezmişti. Nitekim Balkan Savaşları sırasında Mustafa Kemal'in öngörülerini gerçekleştirmiştir. Bu durum onun inkılapçı kişiliğini gösterir.

Doğru

Yanlış

4

Mustafa Kemal, 31 Mart İsyanı'nın bastırılmasında Hareket Ordusu Kurmay Başkanı olarak görev aldı. Ordu, İstanbul'a gelerek ayaklanmayı bastırdı. Bu durum onun meşrutiyet yanlısı olduğunu gösterir.

Doğru

Yanlış

5

İttihat ve Terakki Cemiyeti mensuplarıyla fikir ayrılığına düşen Mustafa Kemal, cemiyet mensuplarının bu tutumunu eleştirdi. Bu durum onun barışçıl bir kişiliğe sahip olduğunun göstergesidir.

Doğru

Yanlış

6

Mustafa Kemal gönüllü olarak gittiği Trablusgarp'taki yerli halkı İtalyanlara karşı örgütlemiştir. Bu olay onda liderlik, teşkilatçılık ve vatanseverlik kişilik özelliği olduğunu gösterir.

Doğru

Yanlış

7

Mustafa Kemal, Sofya'daki görevi sırasında Bulgaristan'da yaşayan Türklerin sorunlarıyla yakından ilgilenmiştir. Bu durum onun milliyetçi bir kişiliğe sahip olduğunu gösterir.

Doğru

Yanlış

8

Mustafa Kemal hayatı boyunca dil, tarih, matematik, edebiyat, sanat gibi birçok alana ilgi duymuştur. Bu durum onun çok yönlü özelliğini gösterir.

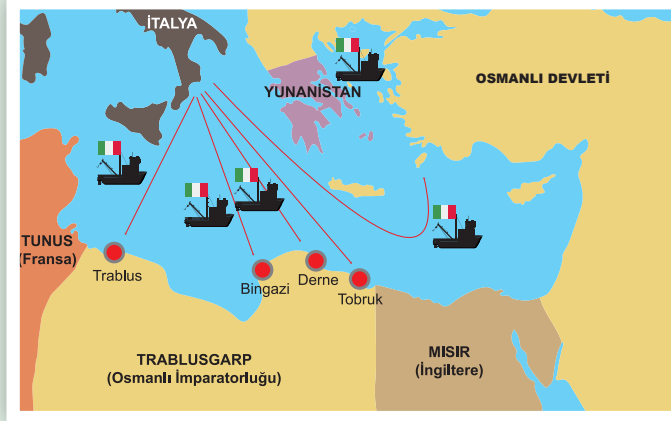
Doğru

Yanlış

ETKİNLİK-14

Haritaya bakılarak yapılan yorumlardan doğru olanları “✓” yanlış olanları “X” sembolü ile işaretleyiniz.

1	İtalyanlar, Ege ve Akdeniz kıyılarını abluka altına almışlardır.	☐
2	Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp ile kara bağlantısı İngilizler tarafından kesilmiştir.	☐
3	Mustafa Kemal ve gönüllü diğer subaylar Trablusgarp'ı savunmuşlardır.	☐
4	İtalya, Akdeniz'deki hâkimiyet alanını genişletmek istemiştir.	☐
5	Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğü bozulmuştur.	☐

ETKİNLİK-15

Mustafa Kemal'in Sofya'da yaptığı faaliyetlerden hareketle yapılan yorumları eşleştiriniz.

- Sofya'da bulunduğu sırada Bulgaristan'da yaşayan Türklerin sorunlarıyla ilgilenmiştir.
- Sofya'da Bulgar parlamentosunu yakından takip etmiştir.
- Diğer devletlerin elçileriyle (devlet adamları) görüş alışverişinde bulunmuştur.
- Mustafa Kemal toplantılara, yemeklere katılmış ve ilk kez bir opera gösterisine davet edilmiştir.

1. Demokratik yönetim sistemleri hakkında fikir sahibi olmuştur.

2. Milliyetçi bir kişiliğe sahiptir.

3. Batılı yaşam tarzını yakından görme fırsatı elde etmiştir.

4. Dış politika (diplomasi) alanında bilgisini geliştirme imkânı bulmuştur.

1. 1789 Fransız İhtilali'nin etkileri sadece gerçekleştiği ülkeyle sınırlı kalmamıştır. Aydınlanma filozoflarının ortaya koyduğu milliyetçilik, özgürlük, bağımsızlık ve laiklik kavramları, devrim sonrası önce Fransa'da, ardından tüm dünyada etkili olmuştur. İhtilalin Osmanlı üzerindeki en önemli sonucu, milliyetçilik akımının çok uluslu yapıyı etkilemesiyle başlayan azınlık isyanlarıdır. Avrupalı devletlerin de kışkırtmasıyla Sırp öncülüğünde başlayan ayaklanmalar kısa sürede diğer azınlıklara yayılmış, bunun sonucunda birçok Balkan milleti Osmanlı'dan ayrılarak bağımsızlığını ilan etmiştir.

Metinde verilen bilgilerden hareketle,

- I Fransız İhtilali'nin etkileri zamanla evrensel bir niteliğe bürünmüştür.
- II. İmparatorluklar milliyetçilik fikrinden olumsuz etkilenmiştir.
- III. İsyân hareketleri, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğüne zarar vermiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) II ve III   D) I, II ve III

2. Sanayisini yeni tekniklerle geliştiremeyen ve Avrupa ile rekabet edemeyen Osmanlı Devleti'nde yerli sanayi zamanla geriledi. Osmanlı pazarları, Avrupa'dan gelen ucuz sanayi mallarıyla doldu. Avrupalı devletler için ham madde ve pazar kaynağı hâline gelen Osmanlı, Batılı ülkelerden borç almak zorunda kaldı. Bu borçlar verimli kullanılmadığı için ödenemedi ve 1881'de Düyun-u Umumiye İdaresi kuruldu. Devletin gelirlerinin büyük bölümü (tuz, tütün, ipek, balıkçılık, pul vb. vergiler) yabancı alacaklıların denetimine geçti.

Verilenlerden hareketle Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Ekonomik bağımsızlığını kaybetmiştir.   B) Ham madde ithalatını artırmıştır.
C) Endüstri alanında geride kalmıştır.   D) İç işlerine müdahale edilmiştir.

3. Mustafa Kemal, Selânik Askerî Rüştiyesine girişini şöyle anlatır:

“Selânik Mülkiye Rüştiyesinde iken mahallemizdeki Binbaşı Kadri Bey'in oğlu Ahmet askerî rüştiyeye (ortaokul) devam ediyor ve askerî üniforma giyiyordu. Onu gördükçe ben de böyle giyinmeye hevesleniyordum. Sonra sokaklarda subaylar görüyordum. Subay olmak için önce askerî rüştiyeye girmek gerektiğini anlıyordum. O sırada annem Selânik'e gelmişti. Askerî rüştiyeye girmek istediğimi ona söyledim. Annem asker olmamı istemiyordu. Sınav zamanı ona sezdirmeden rüştiyeye giderek sınava girdim.”

Verilen konuşmasından hareketle Mustafa Kemal ile ilgili,

- I. Sosyal çevresi, meslek seçiminde rol-model olmuştur.
- II. Okul tercihiinde ailesinin kararı belirleyici olmuştur.
- III. Askerî rüştiyeye girme konusunda kararlı davranmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II   B) I ve III   C) II ve III   D) I, II ve III

4. Mustafa Kemal'in hayata gözlerini açtığı Selânik şehri, Osmanlı Devleti'nin Rumeli topraklarında yer alan en gelişmiş şehirlerinden biriydi. Bu şehrin siyasi, sosyal ve kültürel özellikleri Mustafa Kemal'i etkilemiştir.

Selânik şehrinin aşağıda verilen hangi özelliği Mustafa Kemal'e "farklı kültürlere saygılı olma" becerisi kazandırmıştır?

- A) Çeşitli din ve milletlere mensup kişilerden oluşması
B) Ege Denizi'ne açılan işlek bir limanın bulunması
C) Gelişmiş bir demir yolu bağlantısının olması
D) Türk basın hayatının oldukça canlı olması

5.

Selânik Askerî Rüştiyesinde matematik öğretmeni bir gün: "Aranızda kimler kendine güvenirse kalsın. Onları müzakereci (öğretici) yapacağım." demişti. Ayağa öyle öğrenciler kalktı ki bunları gören Mustafa, kendini ortaya atmaya cesaret edemedi. Fakat içlerinden birinin emri altına girecekti. Bu da ağırlığına gitti. Birden kalktı: "Ben daha iyi yaparım." dedi ve yaptı. O günden sonra sınıfının müzakerecisi oldu.

(Fahri Rıfkı Atay, Babamız Atatürk, s. 10)

Buna göre Mustafa Kemal'in;

- I. liderlik,
II. cesaretlilik,
III. inkılapçılık

özelliklerinden hangilerine sahip olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız II   B) I ve II   C) I ve III   D) II ve III

6.

Batı medeniyetinin örnek alınması gerektiğini savunan Tefik Fikret'in bu yöndeki fikirleri, Mustafa Kemal üzerinde özellikle inkılaplar yapılırken etkili olmuştur. Mustafa Kemal "Ben inkılap ruhunu ondan aldım." diyerek Tefik Fikret'ten özellikle "çağdaşlaşma" konusunda etkilendiğini ifade etmiştir.

Buna göre Tefik Fikret'in, Mustafa Kemal'in daha çok hangi yöndeki gelişimine katkıda bulunduğu söylenebilir?

- A) Sanat anlayışı   B) Askerî yeteneği
C) Düşünce dünyası   D) Diplomatik tecrübesi

7.

Montesquieu'ye göre en iyi yönetim biçimi halka dayanan cumhuriyet yönetimidir. Montesquieu'nun bu düşüncelerinden etkilenen Mustafa Kemal de önce Millî Mücadele yıllarında alınan kararlarda millî iradenin önemine değinmiş daha sonra ise Kurtuluş Savaşı'nın bitmesi ile birlikte zaman kaybetmeden cumhuriyet yönetimine geçilmesi yolunda önemli adımlar atmıştır. Yapılan çalışmalar sonrasında ülkemizde Cumhuriyet ilan edilmiştir.

Buna göre, Montesquieu'nun Mustafa Kemal'de hangi fikrin oluşmasına katkı sağladığı söylenebilir?

- A) Millî egemenlik   B) Millî bağımsızlık   C) Mutlak monarşi   D) Türkçülük

8. Osmanlılık düşüncesi; Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayanları hangi din ve soydan olursa olsun kaynaştırarak bir "Osmanlı vatandaşlığı" oluşturmayı amaçlamıştır. Bu fikir akımına göre Osmanlı halkı içinde yer alan her millet aynı haklara sahip olacak ve her birey Osmanlı vatandaşı olmanın sorumluluklarını yerine getirecektir. Halkın oyları ile seçilmiş temsilcilerin bulunduğu mecliste tüm azınlıklar ve inançlar temsil edilecek böylece vatandaşlar arasındaki bir arada yaşama isteği güçlenecek ve ayrılıkçı hareketlerin önüne geçilebilecekti.

Buna göre Osmanlılık fikir akımı hakkında,

- I. Toplumsal birlikteliği sağlamayı amaçlamıştır.
- II. Ülkede inanç birliğinin oluşmasını önemsemiştir.
- III. Gayrimüslimlerin ayrıcalıklı bir konuma gelmesini hedeflemiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) II ve III   D) I, II ve III

9. Mustafa Kemal, Manastır Askerî İdadisini bitirdikten sonra 1899 yılında İstanbul'da bulunan Harp Okuluna başladı. İstanbul'da bulunduğu dönemde bir yandan askerlik bilgisiyle birlikte genel kültürünü de geliştirdi. Ayrıca "Bir kurmay subay kesinlikle yabancı dil bilmelidir, bunun aksini düşünmek büyük hatadır." demiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Mustafa Kemal'in altı çizilerek verilen hedefine ulaşmak için çaba gösterdiğine kanıt gösterilebilir?

- A) Kendi el yazısıyla çıkardığı gazetelerde memleket meselelerini konu edinen yazılar kaleme aldı.
- B) Selânik'te geçirdiği tatil zamanlarında Fransızca dersleri alarak bu konudaki eksiklerini gidermeye çalıştı.
- C) Sınıf arkadaşı Ömer Naci'nin etkisiyle edebiyata ve hitabete ilgi duymaya başladı.
- D) Düşünce dünyasının şekillenmesinde Namık Kemal, Tevfik Fikret ve Ziya Gökalp gibi aydınların etkisi oldu.

10. Ordunun politikaya karışmaması düşüncesi nedeniyle Mustafa Kemal ile İttihat ve Terakki Cemiyetinin arası açıldı. Bu durumu kendisi İsmet (İnönü) Bey'e şöyle anlatmıştır:

"İttihat ve Terakki'nin başındakiler bizim yakın arkadaşlarımızdı. İlk safhada beraberdik. İhtilalden sonra 'Ordu ülke yönetimine karışmasın.' dedik. Bu fikir yüzünden mücadele ettik, anlaşamayarak cemiyetten ayrıldık."

Buna göre Mustafa Kemal'in ordunun hangi unsur üzerindeki etkisine karşı çıktığı söylenebilir?

- A) Eğitim   B) Ekonomi   C) Hukuk   D) Siyaset

11. Balkan Savaşlarının sona ermesinin ardından Mustafa Kemal, Bulgaristan'ın başkenti olan Sofya'ya ataşemiliter olarak atandı. Mustafa Kemal, zaman zaman Bulgar Parlamentosunun toplantılarına katılarak demokratik sistemin işleyişi ile ilgili gözlemlerde bulundu. İleride yararlanmak düşüncesiyle buradaki görüşmeleri dikkatle izledi.

Mustafa Kemal'in Bulgar parlamentosundaki görüşmeleri izlemesi, ileride yapacağı hangi yeniliğe ilham kaynağı olmuştur?

- A) Soyadı Kanunu'nun çıkarılmasına
B) Millî egemenliğe dayalı bir meclisin açılmasına
C) Ekonomide devletçiliğin benimsenmesine
D) Eğitim-öğretimde birliğin sağlanmasına

12. Meşrutiyet'in ilanını izleyen günlerde İstanbul, meşrutiyet karşıtları tarafından başlatılan büyük bir isyana sahne oldu. 13 Nisan 1909'da çıkan ve tarihe 31 Mart Vakası olarak geçen bu ayaklanmada isyancılar parlamentoyu işgal ettiler, bazı İttihat ve Terakki milletvekilleri ile meşrutiyet yanlısı subayları öldürdüler. Meşrutiyet yönetimini savunan gazeteleri basıp yağmalayarak İstanbul'da kontrolü ele geçirdiler. İsyanı bastırmak için Selânik'te hazırlanan Hareket Ordusu, Mustafa Kemal ile birlikte İstanbul'a gelerek isyanı bastırdı.

Buna göre,

- I. Mustafa Kemal, ülkede güvenliğin temin edilmesi yönünde atılan adımların içinde yer almıştır.
II. Osmanlı Devleti'nde demokratik gelişmelerden rahatsızlık duyanlar olmuştur.
III. Basın ve yayın organlarına müdahale edilmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

13. Mustafa Kemal, Trablusgarp Savaşı'nın başlamasıyla yayılmacı politikalar izleyen İtalyanlara karşı mücadele etmek için gönüllü şekilde Trablusgarp'a gitti. Bölgenin ileri gelenleriyle görüşmeleri ve yaptığı konuşmalar, halkın dinî ve millî duygularını harekete geçirdi. Kısa sürede yerli halkın güvenini kazanan Mustafa Kemal, onları düşmana karşı örgütlemeye başladı. Derne ve Tobruk'ta İtalyanlara karşı kahramanca savunma savaşları vererek büyük başarı elde etti.

Bu metinden hareketle Mustafa Kemal ile ilgili,

- I. Trablusgarp'taki yerel halkta sömürgeciliğe karşı ulusal bilinci oluşturmuştur.
II. Vatanseverlik, fedakârlık ve teşkilatçılık gibi kişilik özelliklerine sahiptir.
III. Trablusgarp için diplomatik yöntemlere başvurmuştur.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

14. (I) Mustafa Kemal 1913 Ekim sonlarında Bulgaristan'ın başkenti Sofya'ya görevlendirilmiştir. (II) Şehirde tamamen Batılı bir yaşam biçimi hüküm sürüyordu. Burada sık sık etkinlikler, balo ve davetler düzenleniyordu. (III) Mustafa Kemal bir ataşemiliter olarak bu davetlere katılıyor, Bulgar ve yabancı üst düzey devlet adamları ile birebir tanışma, konuşma fırsatı buluyordu. (IV) Ayrıca Mustafa Kemal, Bulgaristan'da yaşayan Türklerin yaşadığı bölgeleri dolaşarak onların durumuyla yakından ilgileniyordu.

Numaralandırılarak verilen cümlelerden hangisi Mustafa Kemal'in doğrudan "diplomasi" alanındaki bilgi ve tecrübesini geliştirdiğine kanıt olarak gösterilebilir?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

Cevap Anahtarı

ÜNİTE-1 BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

- 1 1. Sanayi İnkılabı 2. Rönesans 3. Coğrafi Keşifler
4. Fransız İhtilali 5. Reform 6. Aydınlanma Çağı
- 2 1. a 2. b
- 3 ✓: a, b, d X: c
- 4 ✓: a, b, d
- 5 1. Osmanlılık 2. Batıcılık 3. İslamcılık
- 6 1. Ekonomik 2. Toplumsal 3. Ulaşım 4. Kültürel
- 7 1. D 2. Y 3. D 4. D
- 8 1. b 2. a 3. a 4. b 5. a
- 9 1. Şemsi Efendi Mektebi 2. İstanbul Harp Okulu
3. Mahalle Mektebi 4. Selânik Askerî Rüştiyesi
5. İstanbul Harp Akademisi 6. Manastır Askerî İdadisi
- 10 1. ✓: Kararlı, İdealist
2. ✓: Cesaretli, Vatansever
3. ✓: Liderlik, Örgütleyicilik
- 11 ✓: 1, 2, 3, 4, 6 X: 5
- 12 1. ✓: Vatanseverlik, Bağımsızlık, Özgürlük
2. ✓: İnkılapçılık
3. ✓: Milliyetçilik, Türk kültürüne bağlılık, Vatan sevgisi
4. ✓: Milliyetçilik, Vatan sevgisi
- 13 ✓: 1, 2, 4, 6, 7, 8 X: 3, 5
- 14 ✓: 1, 2, 4, 5 X: 3
- 15 1. b 2. a 3. d 4. c

ÜNİTE-1 Bir Kahraman Doğuyor

01
Öğrenme Alanı
Değerlendirme Sınavı

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
D	B	B	A	B	C	A	A	B	D	B	D	B	C

AÇIK UÇLU SORU-1

Avrupa'nın ucuz sanayi ürünleri Osmanlı pazarlarını doldurmuş, yerli üretim gerilemiştir. Bu durum Osmanlı ekonomisini zayıflatmış ve Avrupa'ya ekonomik açıdan bağımlı hâle getirmiştir.

AÇIK UÇLU SORU-2

Eğitime verdiği önemi göstermektedir.

AÇIK UÇLU SORU-3

"milliyetçilik"

AÇIK UÇLU SORU-4

Balkanlardaki Türk nüfusu azalmış, buna karşılık Anadolu'daki Türk nüfusu artmıştır.

AÇIK UÇLU SORU-5

Hakkında bilgi verilen düşünür "Tevfik Fikret"tir.

AÇIK UÇLU SORU-6

I- İleri görüşlülük II- Açık sözlülük III- Vatanseverlik

AÇIK UÇLU SORU-7

Farklı inançlara ev sahipliği yaptığını gösterir.

AÇIK UÇLU SORU-8

I- Cesaretlilik II- Vatanseverlik III- Milliyetçilik

AÇIK UÇLU SORU-9

Osmanlı Devleti'nde eğitim sisteminde birlik bulunmamaktadır.

AÇIK UÇLU SORU-10

Bulgaristan'da bulunan Türklerin sorunlarına çözüm bulmaya çalışması, millet sevgisine sahip olduğunu gösterir.

Avrupa devletlerinin temsilcileriyle görüşmesi ona diplomasi alanında tecrübe kazandırmıştır.

ÜNİTE-2 MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

- 1 1. G 2. Ö 3. Ö 4. G
- 2 **Siyasi:** 2, 5 **Ekonomik:** 1, 3 **Askerî:** 4, 6
- 3 ✓: 1, 3, 4, 5 X: 2
- 4 1. d 2. a 3. b 4. c
- 5 1. Kanal Cephesi 2. Irak Cephesi
3. Kafkas Cephesi 4. Hicaz-Yemen Cephesi
5. Çanakkale Cephesi 6. Galicya Cephesi